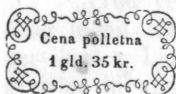

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 2.

V Celovcu 1. avgusta 1860.

6. zv.

Grofov zet.

(Zložil S. Jenko.)

Pač lep je mladi vertnar bil,
Ki rože v vertu je sadil,
Je pridno delal, bil vesel,
In zraven tako pesem pel:
„Nar lepšo rožo bom izbral,
Pa svoji ljubci jo bom dal,
Saj bom, če ravno reven kmet,
Vendar le enkrat grofov zet“.

Pri oknu stal je gospodar,
Je slišal, kaj je pel vertnar;
Po udih stresel ga je mraz,
In jeza šine mu v obraz.
„Le semkaj, semkaj mlad vertnar!“
Tak klical ga je gospodar,
„Do dans vertnar si bil ti moj;
Dans pojdeš pa na lov z menoj.
Le vzemi pušo risano,
Pa pojdi z mano na goro,
Da ustreliva tam volka,
Ki terga mlade jagnjeta“.

Ko solnce šlo je za goro,
Prižgalo zvezde je nebo,
Skovir na gori je zapel,
Nekdó slovó od sveta vzel.

Odbije ura polnoči,
Po starem gradu vse že spi;
Le mlada grofnja še ne spi,
Pri nji še svitla luč gori.
Na vertu glej stoji nekdo,
Tak milo prosi, tak sladko,
„Le pojdi ljubica z menoj,
Da poročiva se nocoj;

Ko pride dan, ti moja boš
In jaz za vekomaj tvoj mož“.
Tak milo prosi, tak sladko,
Da zmoti modro ji glavó.

Obleče krilo židano,
Z rumenim zlatom vdetano,
Čez krilo pa sreberni pas,
In dene rožo v kito las,
Ki jo vertnar je včeraj dal,
Ko je pred njenim oknom stál.

Grad beli tiho zapusti,
Za ljubim svojim pohiti.
„Oj pojdi sem, ne straši se“,
Glas dobro znani sliši se.
In bolje ko za njim hiti,
Bolj delec vedno se glasi.
„Počakaj, ljubček moj, postoj,
Postoj, ne beži pred menoj!“
„Le hiti, hiti ljubica,
Na koncu pota kmalo sva“.

In ko do Kolpe prihití,
Na stermem bregu obstojí.
Iz vode glas se je glasil
Tak žalosten in tako mil,
Da prime s čudno jo močjo,
V globoko vleče jo vodo.

Skovir skovikat' je začel,
Nekdo pa votlo je zapel:
„Če bil sem ravno reven kmet,
Pa zdaj sem vendar grofov zet“.

Zlató pa sir.

(Dalje.)

Zeblo me je, pa ognja nisem zapazil; tudi kosila, na gorah tako potrebnega, nisem mogel ovohati. Čudno se mi je zdelo, da Čuk, ki sicer tako skerbí za potrebe svojega obilnega trebuha, ravno danes novo kosilsko postavo vpeljuje. Moje skerbno pregledovanje vseh sviselnih kotov iz Čuka še besede ni izvleklo; ko pa iz torbe kruh in klobaso vzamem, me blagi mož prav lepo prosi, naj nekaj časa tešč ostanem. Bil je četrtek in ker v serpanu ni četrtekovih postov, me tedaj Čuk iz lastne oblasti skuša danes ulačniti, kakor me je včeraj stari lovec užejal. Vzame mi torbo iz rok, jo verže čez pleča in s krampom v roci koraka molčé navkreber; jaz sem pa zastoj za njim dokazoval, kako bi se prileglo želodcu, če bi se mi privolilo kaj vgrizniti. Bolj ko sem dokazoval, bolj sem bil lačen. Nisem vedel, ali bi dvomil nad Čukovo pametjo ali poštenostjo, reči pa moram, da v poštenost njegovo sem vedno zaupal.

Ko sva dokaj časa popotovala, in sem čedalje bolj čutil potrebo jedí in počitka, se Čuk vendar ustavi. Sede na trohljen štor in tako spregovori: „Že davno sem vas želel v goro peljati, da bi vidili, kako se ruda koplje, in bi mi pomagali z dobrim svetom in drugo rečjó. Vi ste se mnogo učili, jaz sem pa zarobljen kmet; moram se žuliti in potiti, in komaj na vsake kvatre prigriznem košček domačega kruha. Obogateti moram, ako hočem živeti in kaj veljati. Danes mi pa vi pomagajte k boljšemu kruhu, saj znate, da sem prijatelj z vami, posebno pa z vašim očetom. Le nekaj besed bote rekli, in oba bova obogatela“.

Za temi besedami potegne Čuk iz bisage kup cunj, in iz njih razvije stare črne bukve, na katerih platnicah so se svetili zmazki vsake boje. S sveto grozo in bliščečih očí mi jih podá, pogled v mé upiraje. Odprem knjigo in, kaj čuda! v rokah imam staro Ili-jado. Kjer sem odperl, začnem glasno brati. Čuku se veselja zasveti obraz; glas malo spremenim, in Čuk gleda plašno okoli sebe pod vse kamnja in germe; ko pa celó roko povzdignem, se mož strese, ter jecljaje prosi, naj jenjam brati.

„Prodaj mi te bukve“, mu rečem.

„Za nobene dnarje ne“, mi odgovori, „raji dam hišo in zeljnik“.

„Ali misliš, da so kaj posebnega“?

„Ne žalite me z norčevanjem, kakor drugi; saj dobro veste, kaj v bukvah stoji in koliko so vredne“, me Čuk zaverne z milo besedo in prosečim pogledom. Pa vzame mi bukve iz rok, jih varno zavije v nekaj razcunjenih rut, jih potlači v bisago in nadaljuje:

„Pred veliko leti so rajnki oče gorski mah v Ljubljano peljali: drag je bil takrat, in samo srebro so zanj potegnili. Ker so bili pervikrat v Ljubljani, so hodili po terghih in ulicah, in so ogledovali grajsine in ulice, zato so pa tudi potlej veliko vedili od Ljubljane povedati in so rekli, da je Ljubljana veliko lepša kakor Radoljica. Ko pridejo zvečer nazaj v kerčmo, se k njim usede neki mož, ki je dalj časa hodil za njimi. Imel je dolgo černo suknjo, dolgo brado s posukano dlako, lasé dolge, tudi posukane, in ni znal tako lepo slovenski govoriti, kakor mi Bohinjci. Oče so šteli, da je bil mož iz jutrove dežele. Ta mož je očetu razkladal mnoge reči, in toliko čudnega je vedil od sveta povedati, da bi mu oče ne bili verjeli, ako ne bi bil prišel tako daleč. Veliko je tudi pravil o dragih rudah, o škrtih, urokih in čaravnicah; prav pametno je govoril, in oče so poterdili vse njegove besede. Ko mu pa oče povedó, da so Bohinjec, jim je povedal, da je v Bohinju (ravno pod Triglavom je djal) neizmerno veliko zlata, in močno se je čudil mož iz jutrove dežele, ko mu oče povejo, da pri nas nihče ne koplje zlate rude. Na to jim je pa te bukve pokazal in rekel, da se po njih spozná, kje in kakó globoko zlata ruda leží, in kako je bogata, da se ž njimi tri milje globoko v zemljo vidi, da se ž njimi zasledijo čaravnice, da se more ž njimi rogati priklicati in še več drugih reči. Mož je djal, da gre tje notri v špansko deželo k pobožnim mnihom, pokoro delat na stare dni; ker tedaj bukev več ne potrebuje, jih je prinesel ravno očetu tri dni deleč, ker previdil je iz bukev, da jih bodo oni ali vsaj njih nasledniki močno potrebovali. Tirjal je mož za bukve trideset cekinov, oče so mu pa zanje dali ravno devetnajst cekinov, dve petici in pet grošev. Oče bukev niso znali brati, in komur so jih pokazali, jih tudi ali brati ni mogel, ali jih pa razumel ni. Veliko jih pa tudi niso ljudém kazali, kakor jim je mož povedal, da moči ne zgubijo. Zapirala sva jih jaz in rajnki; le pred malo leti, ko smo na sveti večer v risu stali, nam jih je nekdo bral, pa hudič nam ni dvignil zaklada in bukve niso nič koristile; eni terdijo, zato ne, ker mož ni prav bral, eni pa terdijo, da so srenjski mali zvon zaslišali, ravno ko se je imel hudič prikazati. Takrat se nam je kaj čudno godilo. Štirnajst nas je stalo v risu, dolgo smo čakali in se tresli od mraza in strahú, nar bolj se je pa tresel čevljar Peter, ki je, kakor pravijo, iz risa molil zadnji del telesa. Kamor pa midva greva, tam ne bova slišala ne zvona ne petelina; vi pa, vem, da znate brati, ker že večkrat sem vas vidil prebirati take čerke“.

„Škoda“, odgovorim na to, „da so bukve skoraj prestare, ker z leti moč zgubijo, ravno kakor kafa svoj duh. Hotel sem ravno pred izvesti, kaj una planšarica dela, pa bukve ničesar niso mogle razodeti.“

„Ravno to je naju križ“, mi Čuk odgovori, ko je nekaj časa premišljeval praskaje se za ušesom, „to je najina nesreča, da una

babuza čaravnica močnejše bukve ima, in bo nama kljubovala celi dan. Ako se ne postiva, naju utegne celo urêci, ali nama še kaj hujega narediti. Lahinje so hudobne“.

Še nekaj besedi je govoril, nekoliko je zdihoval, nekoliko pa klet, in opertavši se z mojo torbico in svojo mavho je zopet verlo koračil na sterma goro. Jaz sem pa utegnil premišljevat, zakaj se postiva, in zakaj me je nekaj dni tako prijazno vabil na goro, kjer ni muh ne starih bab.

Posvaril sem ga rekoč: „Andrej, po cerkveni in cesarski postavi je prepovedano s takimi bukvami v caker hoditi“. Pa moža to ni kar nič ganilo. „Tajil bom“, je djal, „in nič mi gospôdje ne morejo; vi ste se pa gotovo toliko pravice naučili, da jo bote znali zaviti; pa saj sva sama. Bog pa, mislim, ne sodi Bohinjcev, ki morajo toliko terpeti in delati, tako ostro, kakor druge ljudi, ki lože za nebesa skerbé“.

Molčal sem na to, in po robatem kamnju coklaj, sem premišljeval, kakó bi lepo na zemlji bilo, ako bi norcov ne imeli. In res, vsi bi bili pošteni in ljubeznjivi; kakor v raju bi živeli, in Bog sam bi stopil z nebes, in med nami bi prebival, veselé se svojih otrók. Ne imeli bi vojská in vojakov, ne postav in mogočnih kraljev; kralj in podložen ob enem bi bil vsakdo sam. Pa kak pomor bi bil, ako bi zdaj ob hipu vsi nespametni zginili iz življenja, kako bi se zemlja izpraznila! Zapuščene bi stale palače velikašev, in trava bi rasla na terjih velicih mest. Popotnik pa, ki bi romal po Slovenii, bi tu in tam našel možaka, ki je ostal, pa še ta bi ne bil vesel, ampak objokoval bi zgubo toliko sorodnikov, znancov in prijatlov. Ne imeli bi več raznih željá, ne imeli bi pesnikov, gledišča in plesišča bi ne poznali, in ako bi jaz s silo smerti ušel, bi verlemu Čuku še smertnega napisa ne smel napisati. Da — dober je ta svèt, in ravno norci ga vedno lepšajo, in pametnim življenje zlajšujejo. Hvale norcov navzet, sem jel Čuka bolj premišljevat, in vedno bolj mičen se mi je zdel. Preprical sem se, da čezinj veliko več premorejo čeznatorne nezapopadljive reči, kakor grabljivi dokazi zdrave pameti, in da se bom moral celi dan postiti, ako torbe od njega ne odcopram, in se ne ravnam po pregovoru imenitnega moža, ki naj mi ne zameri, da sem pozabil njegovo ime. Pregovor pa pravi: mundus vult decipi, po slovenski rečeno: sila kola lomi.

Dati mi je moral decipiendus Čuk črne bukve, spledel je iz smrečeve veje debel, gost roč. Dokazal sem mu, da bi bilo dobro precej na mestu v zemljo gledati, zato se pa mora on na tla vleči, zamizati in mižé nos in oči k tlam moletiti skozi smrekov roč, in ne sme premakniti se ali pogledati, preden ne berem drugič iz bukev. Ako so bukve kaj vredne, bo Čuk tri milje deleč v zemljo vidil, kakor sem mu obljubil. Čuk se vleže, jaz preberem nekaj verstic in med tem ko je njegov obraz tičal v smrečju, sem se torbe polastil, in

usta so se po dolgi poti razveselile kruha in klobase, kakor tudi požirka višnjevca. Z višnjevcom pa nisem imel sreče, zaletel se mi je prvi požirek, in moral sem zakašljati, kar je Čuku velik strah napravilo; stresel se je kakor šiba na vodi. Ko sem se odtešal, sem preberal zopet nekaj verstic iz bukev, in Čuk se je oddahnil od strahu in dolgega čakanja. Kar zažene mlad kozar, ki ga popred nisva zapazila, glasen smeh na vse veselje. Čuk mu zažene krepete pod noge, fant poskoči in steče, pa dolgo še sva čula njegov smeh in prav debelo zabavljanje, ktero je pa samo Čuka zadevalo. Jezen, da ga je ferkolin zalezal, in žalosten, da ni zlatice vidil, sede Čuk na robat kamen in jame razkladati zemeljski droh, kakor ga je mižé vidil. Natanjko ni vidil nobene reči. Zdela se mu je zemlja nekako črna; pa pred oči so mu prišle tudi druge boje, kakor višnjeva, zelena, rudeča, pa zginile so kmalu; včasí mu je pred očmi kar vse mergolelo, in vidil je palčke, hudičke in druge gorske pošasti; zlatice in srebernice pa nikjer ni razložil, akoravno se mu je zdelo, da precej globoko vidi.

Te prikazni sem Čuku takole razložil: Grozno globoko si vidil celo v tiste brezna, v katerih je zemlja razbeljena in raztopljena, kjer rude in kamnja med sabo plavajo in se penijo, kakor valovi na jezeru. Tiste mnogobojne pene pa, ki si jih vidil, so, pred ko ne, le malovredne rude, ker dobre na dnu plavajo raztopljene, kamor nisi več vidil. Kvišku silijo le lahke prazne pene brez vrednosti, perst in žlindra, smeti, ki niso vredne, da bi nanje plunil; te se širijo in leskečejo v mnogih bojah, drago, težko zlato je pa globoko pod njimi; enaka je tudi verh zemlje. Malopridni bahači in prepirljivci se šopirijo po vsem svetu; težak, veljaven mož, pa doma sedi za pečjo, pa ima čast med ljudmi in stare tolarje pod ključavnico. V terdi skali pa tudi nisi zlate žile zapazil, ker zemlja je od zunaj in znotraj vsa po enem kopitu ustvarjena. Verh zemlje ima tisti Abrahamov zarod, ki se šteje nar starejšega, skoraj vse zlato v rokah, ravno tako se tudi pod zemljo zlato večidel nahaja le v starih gorah, v starejših kakor so naši robovi. Kakor se je verh zemlje malo zlata v Bohinj zaneslo, tako tudi ne gre misliti, da bi se zlata žila bila tako zapozabila, da bi šinila ravno v naše skale“.

Poterdivši resnico te razlage, me upraša Čuk, kaj je pomenil tisti kašelj, ki ga je od strahu skoraj ob vid djal. Razodel sem mu, da mi je hudi duh nagajal, ki v taki priložnosti rad burke uganja, posebno če človek ni vaje.

Zdaj sem laže hodil, pa dolgo časa še sva stopala čez robato kamnje, trohljene bruna in nagajive suhe veje v žalostni dolinici. Ne bom vam kraja popisoval, ker zvedli ste že iz Tušekovega potopisa, kako je pust in dolgočasen, ne potopis, ampak svet pri Triglavu. Malo pred poldnem prideva v tisti kraj, ki mi ga je Čuk že davno popisal. Omikan človek bi ga imenoval romantičnega, veličastnega, gor-

janci pa pravijo vsi prek, da je gerd, nemaren. Bila je prostorna globel. Od treh strani so jo mejile visoke, skoraj spodrezane skale; od spredaj se je v dno prišlo po stermini, čez debelo razmetano skalovje in zlomljene mecesnove debela, ki so plazovi pridervili. V dnu se čuje votlo šumenje vetrov, ki se na verhu še ne čutijo ne; v črni rupi leži umazan sneg, ki stotine let ni vidil rumenega solnca. Merzlo in grozno je v ti jami, in menim, da bi bilo celo medveda strah, tu postelje postiljati. Ni bilo rastljine, razun črnega mahú, ni bilo golazni v jami, le nekega keberčka je morebiti veter sem zanesel, kakor naji auri sacra fames in sancta simplicitas. „Ravno v ti jami“, spregovori moj zapeljivec, „so vidili rajnki oče pred osem-desetimi leti hudobnega Laha, ki je hodil po zlatico; na unem le skočku so kože pasli. Dolgo je bil Lah v jami in težko breme je iz nje prinesel; kaj je v jami delal, niso vidili, ker si niso upali bliže stopiti, zakaj Lahi so hudobni ljudje, in precej ga zabodejo, kdor jim ni po volji. Meni samemu so oče dogodbo povedali in kraj pokazali“. Pokazal mi je Čuk za snegom široko tamno poč, po kateri se k zlatici pride. „Za počjo“, je djal, „se odpre globok brezen; čezinj je razpeta ozka, na videz trohljena berv iz jekla, ki se močno maje; nad bervjó visi svetilnica, ki večno gorí z zelenim plamenom. V breznu na vodi je pa velika kača, ki z repom maha po vodi, da celo na berv škropí, kedar človek čeznjó gre. Berv pelje do stene iz čistega zlata, in nasteržeš si ga kolikor moreš. Pa ves čas moraš na ozki bervi stati, in če te omotica omaga, v brezno padeš zmaju v žrelo. Oče so djali, da je tako pisano v starih bukvah, ki so jih imeli pri Motovilcu na Savici; pa bukve so pogorele pred kakimi sto leti z Motovilcom vred“.

Tako je Čuk dopovedoval, jaz pa nisem smel dvomiti nad sporočilom rajnkega Čuka, tudi ne pristaviti, da je uni Lah morebiti v jamo šel le snežnice pit, ako sem hotel, da me Čuk ni imenoval sleparja, sovražnika, ki so me Lahi podkupili, posebno pa planšarica. Precej se je Čuk vlegel na kamnje, da bi zvedel, ali so tukaj Lahi še kaj zlatá popustili. Vtaknil je glavo v smrečev roč, in mižé je uperl oči v kertovo deželo. Kot okamnjen je bil, in ako bi jaz bil poskusil, ali kaj čuti paličnega okladka, vem, da bi bil mož strahú umerl. Pa poskusiti nisem mogel, ker nobene palice, ki so okoli mene ležale, nisem mogel dvigniti. Pa kaj bi se norčeval s slepoto in terpljenjem svojega bližnjega! Nisem ga mogel skoraj gledati, in kmalo mu odberem ustajenje! Vès prepaden in žalosten me Čuk milo pogleda. Kaj tu ni zlata? ga uprašam. Čuk ne zine, ampak žalostno odkima. Tedaj bom sam v tla pogledal. In jaz pomolim obraz skozi roč, blebetaje nekaj Homerovih verstic, ki so mi v gimnazii v glavo utepili. Čez malo trenutkov ustanem in, kolikor morem, žalostnega obraza razodenem važno preiskavo takole:

„Tukaj spodaj je veliko praznega sveta, mnogo breznov globokih in širokih, celo jezera so notri, in vode se med njimi pretekajo čez slape in v ozkih koritih. Zlata in srebra nisem vidil, in ni ga tri milje v okolici, samo železo se sledi, akoravno ne mnogo. Tisto brezno se je zasulo; velika kača je iz gore izletela in se po svetu klati. Tista herv, akoravno je bila jeklena, se je zlomila od same starosti, saj prestarih reči ne obvaruje pogina vse železo in jeklo. Zlate stene ni več, utegnili so jo Lahi vso izgledati, ali pa je nikdar bilo ni. Da so pa rajnki Čuk Laha vidili tu notri hoditi, jim je morebiti hudoben čarobnik naredil, saj še zdaj čez osemdeset let hudoba toliko reči na videz spremenil, da jih močno drugači vidimo, kakor pa so v resnici.

Čuk je molčal in molče glavo pobešal; čez dolgo so se čule žalostne besede: „Tedaj ni zlata tri milje v okolici. Čemu so mi bukve, čemu sem toliko upal, čemu sem se ustil, da bom nar bogatejši v Bohinju, da se bom v kočii v Rim peljal. Tedaj bom ostal berač brez dnarjev, brez časti? Kar pomnimo, smo pri hiši bili vsi terdni; na preterge smo delali, pa nikdar nismo kruha pekli čez trikrat na leto. Kdo je bolj zlata potreben, kdo bi ga bolje obračal, kakor jaz; in vendar ni ga tri milje v okolici. Prekletó zlato!“ In preklinjal je Čuk z hudo besedo zlato in srebro, bogastvo in bogatine; od pečin se je razlegalo prekletje, kakor krohot narave, jaz sem pa reveža mloval in mu privoševal vsaj štiri peke na leto.

Na preklinjanje se je Čuk odteščal, jaz sem pa odteščevanje bolj temeljito doveršil in snežnico pokušal: okus mi je pa zljajševalo veselje, da sem Čuka prepričal, da v Triglavu ni z'atá, in upanje, da bo mož poprijel se poštenega dela in zaslužka, in ne bo več toliko tednov zgubljal z iskanjem zlate rude. Čudni mož, ki se ga ne primejo dokazi zdrave pameti, je zdaj prepričan; ali žalosten in brez slasti zveči svoj ovsenjak in terdi sir, in od časa do časa zakolne, da je prazno tlako opravljal skoraj deset let.

Ko prideva iz globeli, je veršal merzel veter okoli naji v ruševju in glasno je bučal v razplačenih škerbinah belih golčav. Sivi nakopičeni oblaki so se dervili proti nama, plazili so se med verhovi in tiščal jih je vihar proti dolini. Kmaló so se verhovi zakrili v bele kope, ki se vedno bolj kopičijo in černijo, od časa do časa se je pa že zapazila v njih medla rudečica, kakor svit oddaljene bliskavice, in čudno neprijetno veršenje v oblaku naji je svarilo, kakor hitro mogoče pe'e odnašati. Čuk se plaho ozira na nebó, in napové mi nevihto, preden bo pol ure.

(Dalje prihodnjič.)

Živali popotnice.

(Spisal Fr. Erjavec.)

Merzel veter tebe žene,

Drobna tičica, od nas.

Národna.

Ljube prijatlice, tičice blage!

Kam ste bežale? kje imate dom?

Mir. Vilhar.

Ko zgublja jeseni natora svoje lepote, ko mine cvetlica za cvetlico, ko pade list za listom, se začno zbirati po ledinah in zvonikih tiče kerdela. Ko tropa za tropo odletuje v bolj milo podnebje, se lotijo človeka čudni, skor bi rekel, otožni občutki. Od golih sternišč povzdiguje svoje oči do urnih popotnikov, z očmi jih spremlja tako dolgo, da splavajo po zraku. In ko jih okó več ne najde, jih še v mislih spremlja na njihovem potu, kjer nimajo ne vodja ne kaži-pota, in vendar so si zvesti svojega cilja. In res, če si mislimo tudi naj bolj zvedenega zemljomera, ki ima na ponudbo vse pripomočke vednosti, se vendar ne bo zavedil tako, kot se zavé naj manjša teh žival, ki čez dežele in čez morje hití in vendar zopet najde hišo, kjer je zidala lani gnjezdo, kjer je izrejala svoje mlade. Čuden, nam nerazumljiv gon jih žene v kraje zaželjene. Ta gon se najde ne samo pri tičih, temuč tudi pri družih živalih, pri čvaternogatih, pri ribah itd. Sploh jih menda žene skerb za potrebno hrano, včasih jih pa tudi preobilni zarod ali preganjanje sili na pot, večkrat pa tudi ne vemo gotovega uzroka, toliko bolj čudna je potem ta prikazen. Znamenito je tudi to, da se na tako popotovanje zbere skor vselej večja družina, da si tudi se potem, ko so prišle na svoj cilj in konec, razkropijo in večidel samotarijo.

Če se govori o popotovanju živali, skor vsak misli le na tiče, ker njih preselovanja so naj bolj navadne in naj bolj znane; ali tudi pri čvaternogatih živalih se najde ta prikazen. Opice hodijo v družini od kraja do kraja, kjer je ravno kaj boljšega ugrizniti. To je pač vesela družina! Zdaj se lové v prederznih skokih od drevesa do drevesa, zdaj kobacajo spet počasi po tleh, vedno so vesele, zmiraj se jim ljubi cukati se in burke uganjati. Gotovega cilja in konca na svojem potu opice nimajo; na mestu ostanejo, dokler imajo dovolj živeža; ko jim tega primanjkuje, potujejo dalje. Črni medved v severni Ameriki gre v hudih zimah iz severja daleč v zedinjene države v velicih družinah, se vé, da se le malo teh kosmatinov verne na leto v svoje berloge, ker jih zavoljo lepe kožuhovine in zavoljo okusnega mesa zelo zalezujejo in pobijajo. Ravno taka se godí severnim lesicam.

Izmed živali, ktere glodavkam prištevamo, jih več potuje, na primer: pôljske miši, kterih ne uderží celo velika reka; vidili so jih

namreč plavati čez reki Rajna in Majna. Prava popotnica je kamčadalska miš. Brežšteviline trume teh žival zapustijo na spomlad Kamčatko in gredó po več sto milj daleč na zapad proti reki Oktralsk, kamor pridejo srede avgusta. Tega merčesa je toliko, da je časih en tróp po dve uri dolg in še več. Mesca oktobra se vernejo, kar jih na potu ni konec vzelo, v Kamčatko nazaj. Za Kamčadale so to veseli dnevi; mesojedné roparske živali namreč spremljajo te popotne miši in te živali Kamčadali zavoljo imenitne in dragocene kožuhovine pridno zalezujejo.

Sicer ne tako redovne, pa vendar znamenitne so tudi pota norvegovske miši, leming imenovane. Leming je čudna žival. Včasih se vzdignejo z merzlih, nerodovitnih bregov ledenega morja in planejo v doline laponske in romajo po šestdeset milj daleč. Na potu jih nič ne uderži; široke reke in jezera preplavajo, stermo skalovje preplezajo in tako gredó s trebuhom za kruhom zmir naravnost naprej; če pridejo do kopice sena, ne gredó okoli nje, ampak jo preriyejo; če jih v vodi sreča barka, se je ne ognejo, ampak splezajo na barko in na drugi strani poskačejo zopet v vodo. Te miši so za deželo prava šiba božja in ljudje se jih bolj bojé, kot slabe letine. Kedar priromajo, ne pomaga nič zoper nje; vse kar je rastlini podobno, pokončajo te požrešne živali in ne da bi samo travo do korenin postrigle, celo zemljo prerijejo in poberejo sleherno semensko zerno. Tisuč in tisuč jih na potu pocepa in potone, ostale se potem pogubé, domú se pa nobena ne verne. K sreči pridejo k večjemu enkrat v desetih letih.

Ko vročina prebudo pritiska, beží sedlon pred trumami silnih kervožejnih brenceljnov in komarjev, ki živino in ljudi nadlegujejo; žival sama prisili svojega gospodarja, da se preseli na hladne morske bregove ali pa v više doline, kjer merzle sape razkajajo oblake silnega merčesa. Komaj pa se približuje jesen, se začne sedlonu tožiti po gorah in po snegu in zastonj bi si človek prizadeval živali zaderževati; vsa čeda bi po sili ušla in bi s svojimi prostimi brati po gorah pohajala.

Antilope so urne in gibčne živali, ki prebivajo po neizmernih planjavah gorskih krajev. V Evropi imamo samo eno pleme te rodovine, namreč stepno antilopo, ki v velicih družinah prebiva po poljskih in rusovskih ravninah, po zimi gre pa proti črnemu morju. V Afriki je čez 60 antilopnih plemen. Posebno znamenitna med njimi je skokonoga antilopa, zato tako imenovana, ker ima lastnost, v begu 4—6 čevljev visoke skoke delati. V južni Afriki se klatijo neizrečeno velike čede teh živali, po 20—25000 repov skupaj. — Ko pride suša, se obernejo na jug proti evropejskim seliščem in kot kobilice planejo nad žita in seljakom veliko škodo napravljajo. Za žito jih nekoliko odškoduje okusno mesó teh antilop, katerih veliko pobijejo; mesó zrežejo na tanke jermená in jih na solncu posuše.

Tudi morski psi gredó na pot, da si tudi znabiti ne prosto-voljno. Ko se namreč na leto začne tajati led v ledenem morju, plavajo velike ledene ploše v gorkeje morja in na teh plošah ležijo morski psi. V pretečenem stoletju jih je prišlo v belo morje na Rusovskem kot listja in trave. Kakor daleč je seglo oko, se ni drugega vidilo, kot morski psi.

Vidili smo, da so tudi med četveronogatimi živalmi prave popotnice; ali pri vsem tem so vendar le tiči popotniki v pravem pomenu te besede, in znabiti je ni kmalo prikazni v natori, ki bi človeka bolj mikala, kot natanjko odločen prihod in odhod nekterih tičev. V sv. pismu starega zakona že poje prerok Jeremija: Čaplja pod nebom pozná odločeni čas, in gerlica in žerjav in lastavica pridejo o svojem času“.

Nekaj naših domačih tičev gre v gorkeje podnebje, kjer sneg ne pokriva hribov in planjav, kjer brez velicega truda najdejo potrebne živeža: namesto teh pa pridejo od merzlega severja drugi gosti k nam čez zimo. Ko začne jeseni podlesk poganjati po senozetih in si merzel veter igra z rumenkastim listjem, se odpravljajo pevci na pot. Zdaj nas zapusti lastavica in kmalo za njo vzamejo slovó trope malih tičev, ki so nam na pomlad prišli oznanjat, da se verne novo življenje v natoro; zdaj se odpravijo tice pevke, ki so skoz leto naše serca razveselovale z milim petjem. Na njih mesto pridejo kljunjači, divje gosí in race in drozgi; če tudi nam ti pevcov ne morejo namestovati, vsaj spet nekoliko oživijo zapuščene loge in trate.

Mesca prosenca gospodarita pri nas v visocih gozdih velika postojna in zlati orel; golobji jastrob in kregulj se njima umakneta in gresta bliže vasí, kjer kmetu pri kuretini škodo delata. Tudi veliki srakoper se zdaj s temi roparji pajdaši, ker njegova bližnja rodovina je šla čez zimo iz dežele. Krokari in vrane letajo v družini okoli mest in vasí, kjer si po cestah in prekopnjah živeža iščejo. Detelova rodovina tudi ostane čez zimo pri nas in išče po sadnem in gozdnem drevju zalege kebrov in drugega škodljivega merčesa. Ob vodah se spreletuje lepo pisani vodomec, poseda črni kôš, in visoko v zraku romajo snežne gosí. Divji petelini, veliki jerebi in ruševci ostanejo, kjer so bili čez leto. Če je vreme ugodno, se spreletujejo po šumah tudi drozgi in brinovke. Od malih tičev je sitnega vrabca naj več: v njegovo tovaršijo zahajajo tudi ščinkovci in skupaj letajo okoli skednov in kozolcov: po germovju se potika popkar, čižek obiskuie visoke jelše in blask ali krumpež poseda po jelkah. Steržki in kraljčki pa veselo čivkajo in senice se pojajo po vertéh. — Mesca svečana pridejo prvi romarji že nazaj. Prej ali poznej, kakor je vreme, pridejo: drozeg, poljski škerjanec, ščinkovec — kar jih je šlo preč,

posebno babice — konopljenka in druge sorodne tice, kmalo za temi pride škorec, dupljar in grivar, oba golobje rodovine. Celo bela pastaričica se vidi včasih že okoli sv. Matija, gotovo pa pride začelka sušca in ž njo pride priba, sokol in kljunjač. Gorski ščinkovec, čopasti škerjanec, divja gos, kavka, drozeg, brinovka in druge tice, ki so bile pri nas le čez zimo v gostéh, ali so nas le memo gredé obiskale, gredó zdaj nazaj v svoje domače kraje proti severju in o sv. Jožefu zginejo popolnoma.

Na njih mesto pride o tem času: rumena in siva pastaričica, bovec, tašica, štoklja, žerjav in nektare druge mlakužne tice, potem beloritka in včasih tudi že mali muharček ali kovaček. Navadno pride pa kovaček še le mesca malega travna in ž njim vred pridejo: domača lastavica, bregulja ali podgrivka, veliki prusnik, penica, terstnica, slavec, vertoglavka in kukovica. Ti vsi pridejo vsaj do sv. Jurja. O sv. Jurju in po sv. Jurju pride pa: mali srakoper, gerlica, velika hudournica, zelena vrana, muhovček in kobilar. Žolne, dleski, berglezi in kar jih je plezovčeve rodovine imajo že gnjezda; o tem času valijo tudi bovc, vrabci in pribe.

Mesca velicega travna se vernejo zadnji popotniki, namreč: prepelica, kosec ali stergar in mravljinčar. Zdaj se vsi pari, delajo gnjezda in valijo; škorci, vrane in plezovci imajo zdaj že godne mlade. Mesca rožnika in malega serpana tiči potihnejo, zdaj se pečajo le z valenjem in odrejo mladih. Velicega serpana se začnejo skubiti in ta čas se poskrijejo v gosto germovje, da so varni pred roparskimi ticami. Vrabci in ščinkovci se pa zbirajo v velike trope in letajo po polju in okoli skednov in kozolcov. (Konec prihodnjič.)

Isterske molitvice*).

(Zapisal J. Volčič.)

Svetega Petra otac.

(Iz Pazinščine.)

Sveti Petar u raj gré,
I u rajsko veselje.
Radujte se dušice,
Ke mi greste za njin v raj;
Zadni gre njegov otac.
Otac Petru govori:
Sinko Petre, počekaj!
Gremo skupa v svitli raj.
Petar otcu govori:
Ja te čekat nemogu;
Aš ti nisi dostojan

Z manon pojti u sveti raj:
Ti si vince prodaval,
Malon meron si daval,
Nadpodpunu plaču potezal;
Tvoja duša žalostna
Nizko pojde va pakal,
Nikdar s pekla nestekla,
Ni lica božja ne vidla,
Ni svete dive Danice,
Ni svete dive Marije. Amen Isus.

*) Pesme pobožnega zapopadka se imenujejo po Istri molitvice in se končajo „z Amen, Isus“. — Pesme posvetnega zapopadka se pa imenujejo: bugaričine; take pesme peti se pravi bugariti.

Svetega Petra matl.

(Iz Lovransčine.)

Sveti Petar u raj grede,
Za njin majka tekon teče.
Majka Petru govoraše:
Počeka me, Petre sinko,
Da ja s tabon u raj greden.
Petar majki govoraše:
Nečeš, majko, ga viditi,
Zač ga nisi zaslužila;
Aš nis' gladna nasitila,
Nisi žejna napojila,
Nisi naga preobukla,
Za dušu niš proskerbela,
V ime božje nis' dilila;
Ko ne jeno poveseance,
I zanj si se požalila;
Da će ti se potezati
Po prosjačkih torbetinah.
Zato majka niš nehaje,
Neg za Petron berže teče.
Kada Petar po kraj mosta,
Došla j' majka na sred mosta.
Most se j' stančil kako dlaka,
Pala j' majka na dno pakla.
Onda Petar govoraše:
O Isuse, mestre dragi;
Ča bin ja sad učinio,
Da bin majku izbavio?
Isus njemu govoraše:
Hodi Petre v Ravnopolje.
Onde ćeš najt jenu crikvu,
I pogledaj na oltarak;

Onde ćeš najt poveseance,
Ko ti majka podilila;
Vezaj lakno za lakance,
Peljaj majku vanka s pakla.
Kako Isus govoraše,
Tako Petar učinjaše.
Veza lakno na lakance,
Pelja majku vanka s pakla.
Kada majka po verh pakla,
Ona j' bila va šubice,*)
Svaka dlaka dve dušice,
A vlasići po četiri.
Majka Petru govorila:
Aj vah meni, Petre sinko!
Ča si sada učinio;
Vas pakal si izpraznio;
A raj hočeš utesniti,
Meni hoče téšno biti;
Nego stresi poveseancen,
Da s' otesu ove duše.
Petar strese poveseancen,
Vse dušice virišile,
Okol Petra uhitile;
A mat' pala na dno pakla.
Sveti Petar zavapije:
Sada majko tu prebivaj!
Zate bolje ni prositi,
Ni prositi, ni moliti;
Jer si bila nenavidna,
Kako si još dan današni.
Amen Isus.

Nekaj opombic

zastran g. Navratilove knjige o glagolih.

(Spisal F. Levstik.)

Predgovorček.

Ko sem prebiral Navratilovo izverstno knjigo „doveršiv-nih in nedoveršivnih glagolov“, naredil sem bil nekoliko drobnjave od opombic, ktere so že davno namenjene, da bi se kje natisnile; pa vendar so ležale do zdaj med drugimi raztresenimi listi. V zadnjem Glasniku je g. Δ sodil Vilharjeve pesmi, in rekel, da imajo nekaj neslovenskih (českkih) oblik v sebi. Ko sem to bral, precej so mi prišle na misel stare moje verstice, in podajam jih g.

*) Pelz.

Navratilu, gospodu $\triangle$ in vsacemu, kdor za take reči mara. Kar sem pristavil še le zdaj, to se bo že povedalo.

Opombice.

Ker g. Navratil zna, da en človek ne more nikoli vsega vediti in dognati, zato sem preverjen, da se mu nikakor ne zamerim, če sem ter tje kaj dostavim njegovim besédam, ali morda tudi napišem kaj malega, kar sem slišal drugače, kakor on uči. Morda bi mu utegnila kaka sivarca biti celó za rabo pri družem natisu, ako ga kdaj misli dati na svitlo.

G. Navratil pravi, da slovenščina več néma nezloženih ponavljevavnih glagolov, in da beseda, „bivati“ se med nami ne govori, ampak samo piše. Naj mu povém, da v Senožéčah, na Krasu in tudi na Pivki je „bivati“ še čisto v navadi med prostimi kmeti; rabi se ondúkaj tudi glagol: „zábiti“*) = vergessen, kateri pa ne spada prav za prav sem. Nezložene ponavljevavne glagole sem pa slišal te-le, večidel s končnico: „évati“: „hodévati“ = oft zu gehen pflegen; „jédati“ = zu essen pflegen; „bolévati“ = öfters krank sein; „vidévati“ = zu sehen pflegen (v navadi široko po Notranjem, tudi v Senožéčah); „pišévati“ = zu schreiben pflegen; „košévati“ = zu mähen pflegen (tudi v Senožéčah); „imévati“ = zu haben pflegen; „pívati“ = zu trinken pflegen; „spévati“ (ne spavati) = zu schlafen pflegen; „delévati“**) = zu machen pflegen. — Brezi skerbi je še obilo tacih, pa jaz jih za zdaj nisem še mogel dobiti na uho. Po vsem kantonu Novega grada (Castellnuove), povsod med Berkini, po vsej Košánski dolini, na zgornji Pivki in v Bistriškem kantonu sploh, kakor mi je pravilo že mnogo verjetnih ljudi, neki da so té oblike v navadi skoraj pri slehernem glagolu; slišati jih je sicer tudi še drugod po Notranjskem, ali ne toliko. Jako škoda je, da pisatelj menda ni mogel notranjščine bolj poslušati, pa tudi meni do lanskega leta ni bilo priložnosti. Res je, kar je djal rajni Zupan: slovenščine varuje Kras, burja pa Čič.

(Glagoli: „brušévati, košévati, hodévati, cvetévati, tergévati“ niso tedaj česki, ampak naši; niso mrtvi, ampak živi. Jaz ne vem, zakaj bi se jih branili? Čehe vsi zavidamo, da jih še imajo; pa mi tudi nismo brez njih, le navadni sploh niso. Kjer jih pa še govorijo, tam jih ne rabijo, kakor Čehi, samo v preteklem času, pripovedovaje, kako je bilo „nekdaj“, ampak tudi v zdanjem, ter ne samo v šali, ampak vselej, kedar je treba, na pr. tam ljudje vidévajo veliko kačo“ = dort sieht man öfters eine grosse Schlange; „tam so vidévati“ = dort sah man öfters. Ne

*) Tudi v Rožju na Koroškem se sploh govori, kakor tudi glagol „rekati“ Vred.

**) Pri obéh zadnjih bi se človek ne nadjal kaj tacega. Pis.

smemo zábiti, koliko beséd in oblik smo že zdaj z velikim veseljem sprejeli v književni jezik, čeravno jih med nami povsod ni slišati. Vzlasti pevcu se teh glagolov nikakor ni treba ogibati, ker Slovencem sami na sebi niso le rabili sem ter tje gotovo uže nekdanj, ampak rabijo po nekterih krajih gotovo še zdaj. Res je pa, da so vredni jako tancega premislika, preden jih kdo vzame v službo, da kaj napak ne zgolopálci, ker so bili dosihdob čisto neznani pisateljem. Dobro bi bilo, da o tej reči kaj čverstega pové kateri tak jezikosloven mož, ki je domá prav tamkaj, kjer sploh še tako rabijo, ali pa da vsaj že več let ondi prebiva, in tanko posluša, kako in kdaj se sme tako govoriti, kdaj ne.)¹⁾

Ločanje in Zeleznikarji na Gorenskem še imajo besedo: „pluti“ = schwimmen; v Sélcih celó pravijo divjemu petelinu, da „pluje“, t. j. da letí. V Bledu pa velé: „pvuvati“²⁾ (plavati) = schwimmen. Tudi nezloženi glagol: „dvigniti“ sploh govoré Dolenci okoli Čateža in sv. Križa pri Trebnjem. Ondi še dan danes prav po staroslovenski velijo: „zdár, zdati“, pa tudi: „zidar, zidáti“ = Maurer, mauern. „Zdati se najbolj rabi v množniku preteklega in prihodnjega časa, na pr. „zdali smo, bomo“, pa tudi: „zidali“ (v enojniku vselej: „zidal sem, bom“), v glagolskem samostavniku: „zdanje“ in „zidanje“, ali v zdanjem času le: „zidam“ itd.; ondót govoré: „ne utegnem“ (nedvrš.) = ich habe keine Zeit; pa tudi velé (nedovrš.): ich bin nicht im Stande, na pr. „ne utegnem plačati dolga“. Laščan pravi: „konja zasesti (zausésti)“ = auf das Pferd steigen; „konja razsesti“, ali pa samo: „razsesti“ = vom Pferde steigen; v serbskem: „odjahati“. — Čul sem že, pa samo enkrat, namesti: „nahajati“, besedo „naidovati“ = öfters finden. Slovenec glagola: „viditi“ res ne deva v namenivnik (supin); toda velevnik (imperativ) pa Notranjec in Laščan ima, in sicer: „vžžž, vžžžte!“ Matija Valjavec v svojih pesmih „vižga“ ujema z besedo: „zvižga“. Ne treba misliti, da „vižga“ je skerčeno iz „vidiš ga“. Da to ne more biti, pričate obliki: „vžžž, vžžžte“. Ali ne sme se pozabiti, da tako raje pravijo le starji ljudje. — Glagol: „spomnim se“ ni samo v Gorencih nedov., ampak tudi že po Notranjskem in Dolenskem, in glagol: „rečem“ ne samo po Štajerskem, temuč tudi sem ter tje po Notranjskem. — Glagol: „diti“ se tako-le pregiblje:

zdanji čas:

dém (nedovrš.) = ich sage (notranjski).

dém (nedovrš.)³⁾ = ich thue (dol. gor. notr.)

¹⁾ Kar je med ojnici, to sem pristavil še le zdaj. Pis.

²⁾ Tudi v Rožju. Vredn.

³⁾ To se rabi le v 3. osebi zdanj. in pretek. časa, na pr. „to mi težko dé, težko mi je délo“.

dénem (dovrš.) = pono (dol. notr. gor.)
 dévam (nedovrš.) = pono (dol. notr. gor.)¹⁾
 pretekli čas:

del sem (dovrš.) = posui (dolenski.)
 + djal sem (dovrš.) = posui gorenski.)
 + denil sem " = " (notranjski.)²⁾
 djál sem (dovrš.) = dixi (notr. dol. gor.)
 déval sem (nedovrš.) = posui (gor. dol. notr.)
 nedoločivnik:

déti = ponere (dolenski),
 + djati = ponere (gorenski),
 + déniti = " (notranjski).

deležje terpivnega naklona:

devén = positus (dol.)
 dján = " (gor.)
 + dénjen = positus (notr.)

Čuditi se je, kako tudi Notranjci po nekterih krajih, dolenjim Serbom enako, prav po nemški navadi govoré: „bom bil“ = ich werde sein. Okoli Senožec, in menda še kje po Notranjskem, namest: „zgubiti“ pravijo: „zɔbɪti“ (prav za prav: „zɔbɪt“), in in pregibljejo tako le:

zadnji čas:

zɔbim (dovrš.) = ich verliere
 zɔbijem (dovrš.)³⁾ = "
 zɔbljávam (nedovrš.) = ich verliere

pretekli čas:

zɔbɪl (zɔbu) sem (dovrš.) = ich verlor
 zɔbljával sem (dovrš.) = ich verlor
 deležje terpívnege naklona:

zɔbljêno.

To gotovo ni skerčeno iz glagola: „zgubiti“, kakor sem jaz mislil iz konca, preden sem slišal: „zɔbijem“,⁴⁾ temuč berž ko ne je zloženo iz razmernika: „zɔ“ in besede „biti“ = esse; kaže, da je glagolu: „dobiti“ v sestavi in poménu ravno nasprotno: saj okrog Ljubljane celó namesti: „zgubím, zgubiš“, velijo nekteri: „zgubom, zguboš“. Laščanje pa túdi še imajo nezloženi glagol: „gubiti“ (nedovrš.) na pr. „bučele se gubé na paši“. (Tudi v Rožju.)

V Kervavih pečéh blizu Turjaka nedoločivnik časi tako rabijo, kakor ga še nikoli nisem slišal poprej. Žena je rekla: „lén je de-

¹⁾ Notranjci namesti: „devam“ pravijo tudi „stavim“, na pr. „kam to staviš?“ = wohin legst du das? Pis.

²⁾ S križem (+) zaznamovane notranjske in gorenske oblike niso, da bi jih posnemal pisatelj. Pis.

³⁾ Obliki: „zɔbim, zɔbijem“, nemate nič razločka v poménu.

⁴⁾ „Zɔbljávam, zɔbljával“ je le ponarejeno po glagolu: „zgubiti“. Pis.

lati = er ist zu faul, um zu arbeiten. — Okoli Komenda na Gorenskem napek dévajo celó nedoveršivnike v poprejšno minuloſt (plusquamprf.), na pr. „mati so mi bili pisali“. — Glagola: „plátiti“ = zahlen zdaj Slovenci res ne rabijo več; Laščanje ga še govoré časi, toda le v šali, kedar hočejo posnémati Hervate — ali v stari národni pesmi sem pa vendar slišal:

... jaz bom tebi „platíl“
Če boš ti take pubée moríl!

To svedóči, da ni tako davno, kar je ta glagol zginil. — Teržičanje govoré: „obolči (obovči se), obolkel sem se,*) kakor Serbi: „obuči se“ = sich anziehen. — Besedo „krik“ tudi Notranjci rabijo. — Zaiména: „se“ ne devajo samo okoli Gorice napek v imenovavnik, temuč tudi okoli Senožéc, na pr. „večkrat se ga vidi“. Glagol: „dati“, kedar poméni: kako réc komu tako izročiti, da jo vzame samo, in potem naredí ž njo, kar mu velímo, hoče, kakor bi si nekako v rodu bil z besedo: „poslati“, pri sebi imeti namenivnik (supin), na pr. „srajco sem dal prát (ne: prát ali oprát)“, „predívo smo dali prést (ne prèst)“; „sina je dal učít (ne učít)“. Ako pa samo ukažemo komu, naj nam kaj naredí, pa da tista reč, ki smo jo v delo izročili, na svojem starem mestu ostane, ima ta glagol nedoločivnik (inf.) pri sebi, na pr. „travnike je dal pokosíti (ne kosít)“ = er hat die Wiesen mähen lassen. — Med onih šest glagolov, ki so doveršivni, pa nam rabijo za nedoveršivnike, spada tudi: 1. „stati“, ako znači: zu stehen kommen, na pr. „to me težko stane, težko me je, bo stalo“ = das kommt, kam, wird mir schwer ankommen; zapomniti se pa mora, da ljudstvo te besede nikoli ne rabi v poménu: „kosten“, ako je v resnici govorjenje za kakovo kupčijo. 2. „pomeniti“ = bedeuten je vselej nedoveršivnik; morda zató, ker utegne izhajati iz samostavnika: „pomén?“ Zdaj pišejo: „pomenjati**“) ali to je neumevno, ker nihče tako ne govori, in tudi ušesu je zoperno. 3) „Lotiti se“ je Laščanu dovrš. in nedovrš. 4. „zavídití koga“ v Notranjcih nima naglasa na razmerniku „za“, pa vendar je nedovrš., in pomeni: „hassen“, na pr. „vse ga zavídi“ = alles hasst ihn. — Glagola: „zamorem“ pa, kar sem živ, nikoli nisem še slišal govoriti čistega Slovenca v poménu: „können (possum)“. Časi ga nedoveršivno rabijo v zdajnem in preteklem času, pa le samo za nemški: einfluss haben, na pr. „ta veliko zamore v soseski“; menda tudi to ni dobro? V preteklem času je: „zamoči si“ doverš. = zum Vermögen kommen, na pr. „hitro si je zamogel“.

Slovenci, pravi g. Navratil, imajo dve deležji zdanjega časa napek narejene iz doveršivnih glagolov, namreč: umerjóč,

*) Tudi v Rožju. Vredn.

**) Oblika „pomenjati“ je koroška in se govori po Rožju. Vredn.

neumerjoč“*) in pa „rekoč“. Naj opomnim, da: „arkušči“ (namesti: „rekušči“) berž ko ne se bere uže tudi v Igorji, ki ga pa nimam zdaj pred sabo. Laščan je naredil iz dovrš. glagola: „preletim“ deležje: „preleteč“ = durchdringend; govori ga le v prilogovem pomenu = „preleteč glas“ (eine durchdringende Stimme). Naj se še pristavi, da okoli Čateža in sv. Križa je: „vedeče“ = bekannt, „nevédeče“ = unbekannt, na pr. „to je vedeče med nami“. Čudno! Nemške pisarnice pravijo časi: Anton N. nicht wissend wo befindlich.

Menda še noben slovnicar med nami do zdaj ni opomnil, da nema slovenščina samo zmanjševavnih glagolov, kakor na pr. „šumljati, rezljati, stopkati“ itd.; ampak da ima tudi nekaj tacih, kateri djanje večje delajo. Ti se končavajo na: ihati, astiti“, kakor „udrihati“ = stark schlagen, iz glagola: „ud(a)riti“; „sopihati“ = stark athmen, iz gl. „sop-sti“, „dihati, duhati“ iz gl. di-ti, du-ti“; vihati“ iz gl. „vi-ti“; „zehati“ iz gl. „zi-ti, zé-vati“ (na Dolenskem okoli Čateža in sv. Križa pravijo: „zujem“; nedoločivnika: „ziti“ pa nemajo; Laščan velí: „zevati“, ali ne v ponavljavnem, temuč samo v nedoveršivnem pomenu); „lomastiti“ = mit Geräusch brechen, iz gl. „lom-iti“; „mikastiti“ (Lašč.) = stark schütteln, iz gl. mik-ati“. Tacih ni ravno veliko v jezici, ker prav mnogi izmed naših glagolov se jih čisto branijo, in bilo bi nekam prederzno po izgledu teh narejati druge.

Na 28. strani Navratilove knjige beremo: „bei Raščica in Krain: prisežem prf., prisejžem imprf., ich schwöre; so wie das einfache sežem prf., sejžem ich lange imprf“.

To moram poravnati že zató, ker morebiti sem prav jaz kriv te pomote. Pomnim, da sva se menila na Dunaji z g. pisateljem zastran tega; pa ne vém, ali sem jaz napek povedal; ali me je napek umel on; ali ga je za mano kdo podučil tako, kakor je pisano? Za terdno mi je znano, da na Rašici ne govoré: „prisejžem“, tudi ne: „sejžem“; rabijo le: „prisežem“ in „sežem“ v doverš. pomenu, v nedovrš. pak. „segam, prisegam“. Sploh navadno pa jim je: „léžem“ (dovrš.), „lejžem, lejgam“ (nedovrš.); tako tudi „poléžem, zléžem“; dalje: „zméčem“ (dovrš.), „zmejčem, zmejtam“ (nedovrš.); tako tudi: „odméčem, preméčem“; zamejtam, zamejčem“ (nedovrš.), „primejtam, primejčem“ (nedovrš.), (namesti: „zamečem, primečem“ pravijo: „zaveržem, priveržem“); dalje: „têčem“ = ich laufe jetzt, „tejkam, tejščem“ = ich laufe öfters; tako tudi: „otêčem, obtêčem, odtečem, dotêčem, pretêčem, zatêčem“, samo da je: „otê-

*) Namesti: „umerjoč, neumerjoč“ je bolje, kakor tudi Rusi pišejo: „smerten, nesmerten“. Pis.

čem“ doverš., „otejkam, otejčem“ nedovrš., dalje: „izrečem“ (dovrš.), izrejkam, izrejčem“ (nedovrš.) Morda je še kaj takega, pa dosti ne. Vém, da jezikovo preiskovanje mnogi neradi beró; drugi pa so, ki jim je tako vertanje po godu. Naj mi uni tedaj ne zamerijo, če jim je žal, da „Glasnik“ namesti le-teh verstíc ni prinesel kaj združega; ti pa naj me zavernejo, če morda kaj napek terdim.

Narodne pripovedke iz Varaždinske okolice.

(Zapisal M. Kračmanov.)

Lisica prevarila muža.

Tak je jen put štela lisica prek plotu prejšti, pak je bilo vuzko prelo med plotom pak je veznula, da ni mogla naprej ni nazaj. Vezda kaj če lisica početi? Počne kričati, plakati se, kajti se je bojala, da ju ne bi gdo onde našel pak bi ju zatukel. Tak žalostna vupazi iz dalka, da onim istim putem ide jen muž. Ve ona v strahu mislila je, kak bi se ote muke mogla osloboditi i kak bi muža vkaniti mogla, da ju te muke oslobodi i kakvu plaču mu obeča za njegovo delo. Gda bi muž blizo došel, zaprosila ga je lisica, da ju ote muke oslobodi, da mu bu za delo škudu dala, kajti se je bojala, da ne bi gdo spametneši došel pak bi ju prijel. Na to muž dá se vkaniti i oslobodi lisicu. I da ju je oslobodil, pušča ju z ruk i pital ju je: 'de je škuda? Ona mu veli: si ju imel v ruki, zakaj si ju nisi zel? za moju kožu bi bil dobil škudu. — I ja sem kcoj došel i sem mu ju pomogel osloboditi, pa nisem takaj niš dobil.

Sv. Gregor.

Bila je jedna grofovská kči, koja je dobila sina s kastnarom, koj je pri njezinom ocu služil. Pak da bi to ocu zakriveno ostalo, metnula je dečeca već kršćenoga z nekuliko cekinov i krstnim listom v jednu škatulu i pustila ga na potok Jordan. Dogodi se, da baš vu to vreme jeden ribič dojde k Jordanu i zapazi ovu škatulu. On sedne se na čun i vlovi škatulu, i kad bi nju otprl, vidi dečeca, koj mu se lepo nasmejal. Ov odnese dečka se sem skupa dimo svojoj ženi, pa joj reče: vidiš žena, kakvu sem ja denes lepu ribu vlovil. Žena bila je jako vesela i reče: ar mi ipak nemamo nikakvo dete, očemo si ovo za svoje zeti. Ovu škatulu pak s cekini s krstnim listom shranili su. Ovi dva ljudi su to dete lepo odhranili i dali školati. Kad je deček već vu šestoj školi bil, pozove ga njegov hranitelj i mu reče: dragi Gregor, nesem ja pravi tvoj otec, i mu sve pove, kak se je ž njim dogodilo, te mu dá škatulu s cekini i krstnim listom govoreći: vezda imaš šest škol, ve si već sam bu-

deš mogel kruha služiti. Gregor se lepo ž njim rastane i odide plačuč proti vodi Jordanu. Ide ide i dojde k jednomu gradu te prosi ondi, jeli bi ga šteli zeti vu službu. Pita ga grofica: jeli znadeš čteti i pisati? On njoj pokaže svedočbe, dopal se je grofici i postavi ga za provizora. Z vremenom pak se njoj je več tak dopal, da si ga zeme za muža. Kad je več dvoje dece ž njim imela, dogodi se, da se je Gregor otpelal na imanje pak kluča od svoje ladice pozabil. Grofica ide pak otpre skrinju i opazi tu škatulu i kad ju otvori, vidi i njegov krstni list, kojega je baš ona nuter dela. Ona se prestrašila i opala na zemlju, i kad su nju deca videli, da ona se prehitila, zapitali su nju, kaj joj fali. Odgovori: ne budem nigda zveličena. Ona je komaj čekala, dok bi muž dimo došel i kad je došel, rekla mu je: dragi sin, nigda ne budemo mi zveličani: ja sem ti tvoja prava mati, koja sem te na Jordan pustila, a vezda si ti moj muž. On se na to takajše jako preplaši, pak njoj reče: draga mati, očemo mi vse sprodati pak polovinu med siromake razdeliti, a polovinu pak ti z decum zemi, pak idi v kloster, pak ondi pokoru delaj. On pak si je samo tuliko penez zel, kaj si je mogel kupiti jenu ladju, jednoga lanca i jednu klučenicu. Kad bi on to vse skupil, spustil se on na morje i reče: kam goder ladja sama išla bude, ondi budem ja pokoru delal. Ladja se obrnula proti Italiji i kad je več dugo na morju plavala, na jen put postane pri jenom bregu, koj van z vode stal. On si zeme lanca i klučenicu i odide na breg, a ladja se pak potonula. Kak je ovak po bregu išel, dojde do jednoga gabra, pak se postavi k njemu te zamota lanec sedem puti okolo sebe i dreva te sklene dve karike skupa a kluč pak hiti vu morje. Drvo ovo bilo je z mehenom (mahom) obraščeno, to je njegova hrana bila. Kad bi on več sedem dan let ondi bil, dogodi se a v Rimu sveti otec papa vumre. Zbirali su onda od vse strani redovnike, koj da bude nasledoval prešnjega, i vsaki put, da su kojemu papinsku korunu na glavu metnuli, doletel je jeden beli golub pak mu nju zeme. Kad bi se več više puti tak dogajalo, odgovori golub: on naj bude papa, koj vu pustini pokoru dela, i odnesel je papinsku korunu. Kad bi onda na vse strane ludi odišli toga človeka iskat ali nigdi nisu ga mogli najti, rasvetli duh sveti dva ribiče, da su se na ladju otpravili, da su ga po morju odišli iskat i su rekli: kam goder ladja sama oče iti, tam naj ide. Ladja pak se k tomu bregu obrne i kad do njega dojde, postane. Onda jeden ribar hiti vudicu a drugi odide na breg. Ov vlovi jednu ribu i kad nju raspori, najde vu želucu jeden kluč. Na jen put ov na bregu zavikne i pozove svojega pajdaša, te mu pokaže toga človeka, kaj je bil k drevu privezan z lancem, a ov pak mu toga kluča pokaže, te ga zapitaju: kaj to ti ovdi delaš? On odgovori: ako vas je bog sim poslal, vi več znate, kaj ja delam. Kad bi klučenicu opazili, s kojom je bil zaklenjen, pokuša on otpirati

z onim klučom i otprl je. Onda odnesu ga na ladju, ar od tak dugoga stanja nije mogel iti. Ladja na en put počne iti proti Rimu i zvoni vu Rimu su sami zvonili. Kad su ga vu Rim dopelali i očistili, ar je ves z mehenom obraščen bil, i kad su ga vu cirkev pred oltar dopelali doleti sv. duh vu slici goloba i dene mu sam papinsku korunu na glavu. Onda si dade mater pozvati z decom i živel je na dalje jako pobožno.

Avguštin Océpek.

(Dalje.)

Mati so imeli veliko dopadenje nad svojim ukaželjnim sinom; od zgoli veselja so se jokali. Oče so ravno pod veliko hruško toporišče za novo sekiro obrezovali, ko pridejo mati k njim, da bi jim oznanili Avguštinovo željo. Se vé, da so mati veliko še sami pristavili, posebno fantove bistrournosti niso mógli prehvaliti. Svoj govor so sklenili z besedami: Saj sem vedila, da je ta fant za kaj boljega namenjen, kot za ubozega kmeta.

Oče pa niso djali černe ne bele; meni nič, tebi nič so naprej gladili toporišče. Še le, ko so mati prenehali, denejo rezilnik na stran, potegnejo še enekrati toporišče skoz roke, da bi se prepričali, ali je že dosti gladko ali ne. Kakor je bilo viditi, so bili s svojim delom zadovoljni, torej ga prislonijo k hruški in se na pol proti materi obernejo.

„Ljuba moja! ne vem, ali bi ti kaj odgovoril na tvoje čenčanje ali ne; morda si ob vso pamet, ker govoriš brez vsega premisljika. Fantu bi že ne zameril, če mu pride kaj tacega na misel, saj vemo: mladost je norost; ali da si še ti pri tvojih letih tako neumna, da fanta v tej misli podpiraš, to mi ne gre v glavo. Ljuba moja! šola košta. Kdo bo pa plačeval zanj, saj veš, kako nama za davke vselej prede, zdaj bi si pa še novih skerbí na glavo vlekel! Stara, to ti rečem, ne spridi mi fanta, pa na miru mi ga pusti; ravno zdaj, ko mi vsaj za pastirja odleže, bi mi ga rada od hiše spravila. Le nekoliko pomisli“;

„To sama vem, da košta, ali bomo že skusili na kako vižo; le poglej Pavlačevega Matevža! Pavlačevi nič bolj ne morejo, kot mi; pa bo vendar sin k letu novo mašo pel. Saj gospodje tudi sami pomagajo takim, ki vidijo, da so prebrisane glave in da se dobro učijo, to sem že večkrat slišala. Ti pa nočeš dobro svojemu sinu, ali češ po vsi sili, da bo fant terpel, kot ti terpiš. Delaš kot črna živina, pa kaj ti pomaga, revež boš vse svoje žive dni! Da le moreš tak biti, da še svojemu sinu ne privošiš boljega in obilnejega kruha. To si oče, da se Bogu smili!“

„Baba! zdej pa tiho, imam že dosti. Če je črni kruh za-me dober, zakaj bi pa za mojega sina ne bil. Po tvojih mislih je fant,

če ne za več, vsaj za škofa namenjen. Pojdi se solit! Boš le vidila, tvoja prevzetnost se ti bo otepala. To ti rečem, ne jemlji mi tega več v misel, fant ostane doma, pa je mir besedi“.

Kot bi se bali, da pri vsem tem še ne bo konca besedi, ustanjejo in godernjaje jo pobrišejo po stezi med njivami, si ga napravijo eno pipico in še nikoli ga niso tako serdito pokali, kot danes, tako jih je žena ujezila.

Mati se pa usedejo na klop pred hišo in jokajo; Avguštin je ves pogovor slišal, stal je namreč za hlevom in je nohtove grizel; zdaj se pa pridruži materi in ker vidi, da se jokajo, jim še on pomaga.

Ko so oče prišli k večerji domú, so mati še šobo napeli in so se deržali, kot hudo vreme; dva dni niso besedice z očetom spregovorili, akoravno se jim je vidilo, da jih to strašno težko stane. Toliko bolj so pa zdihovali in svojega Avgušтина milovali, ker so mislili, da bodo tako nar lože očeta omečili in na svoj kolovoz obernili. Oče so bili pa tako poredni, da so se delali, kot bi ne zapazili hudega obraza in ne slišali globocih zdihljejev in so bili veseli, ker so mislili, da bo zdaj za vselej konec tega prepira. Ali v tem so se motili; mati so bili le na videz premagani; na tihem so se napravliali na novo vojsko, nenadama so mislili očeta spet napasti, in da bi bila zmaga toliko bolj gotova, so si iskali zaveznikov in so jih tudi našli. Ko bi bili oče vedili, kaka nevihta se zbira nad njih glavo, bi gotovo tudi ne bili rók križem deržali. Zdaj pa, ker so bili že svoje zmage veseli in niso bili pripravljeni na novi in veliko hujši napad, se skoraj bojimo za stanovitnost ubozega očeta.

Pervi, ktereга so mati na svojo stran dobili, je bil Krivček, mož po vsi fari in še daleč okrog dobro znan. Bil je izučen čevljar, ali kar je cesarja odslužil, ni prijel več za kopito; sicer je bil pa pri vsaki reči, posebno kjer se je kak požirek vina zastonj dobil. Mešetaril je naj raji, nobeno pismo ni bilo storjeno in nobena krava ni bila prodana, da bi Krivčka zraven ne bilo. V vasi so ga imeli tudi za vedeža, in kdor je dobrega svéta iskal, se je na Krivčka obernil; le to napako je imel mož, da ga je duh modrosti vselej še le takrat obsenčil, ko se ga je enmalo nalezal pri „Županovih“. Za silo je znal tudi na klarinet — ali po njegovem na klenet — piskati in pred pustom je šel vselej med godce. Ker je bil šaljivega, pa včasih tudi presneto kosmatega govorjenja, so ga povsod radi imeli in kjerkoli je bil kak direndaj, poprašal je vsak, je li bil Krivček zraven ali ne.

Krivčka so tedaj tudi Ocepkova mati naprosili, da bi jim pomagal moža na kako vižo pregovoriti. Krivček jim je to prav rad obljubil, da si tudi je materi odkritoserčno povedal, da pri Jurju se ne upa veliko opraviti, ker je svojeglaven in termast kot gabrova gerča. „Pa bomo že vidili, kako in kaj“, je djal, „saj je še sv. Peter Jezusa zatajil, pa da bi se Juri ne dal pregovoriti, to bi bilo vendar od sile.

Drugi materni zaveznik so bili Pavlačev gospod, ki bodo ob letu novo mašo peli. Tudi ta je dal besedo da bo prišel skerbni materi na pomoč, obljubil je tudi fanta priporočiti dvema prijatloma v lemenatu, da jima bo čevlje snažil in za to bo dobival kruha, da ga še snesti ne bo mogel. Gospódje mu bodo šli tudi sicer na roko in mu bodo pokazali, če bi mu v šoli ne šlo kaj od rok.

Tretji v zavezi je bila slepa Polona, ki je šla z malo kramo po hribih od hiše do hiše in zraven je tudi cunje nabirala. Z materjo ste si bile že od nekdaj velike prijateljice. Pri Ocepkovih je imela Polona tudi spravljeno kramo, kar je ni sabo nosila, in tukaj je tudi ostajala čez noč, kedar jo je kupčija v ta kraj pripeljala. Slepa Polona — bila je slepa na enem očesu — se je za Avgušтина že od nekdaj veliko pečala. Kedarkoli je prišla iz mesta, je fantu vselej prinesla trente ali potice, torej jo je Avguštin tudi „teto“ imenoval. Ona je obljubila, da bo dobila v mestu za fanta stanovanje prav po ceni, in kar bo treba za popir in za peresa, bo pa že ona iz svojega dala, saj tako pride skor vsak teden v mesto.

To so bili trije pglavitni stebri, na ktere so zidali mati svoje upanje, in to upanje jih ni goljufalo. Eno nedeljo popoldan, ko so šli oče h keršanskemu nauku, jih doide Krivček, se jim pridruži in prav prijazno se pogovarjata not do cerkve. Krivček je znal besede tako sukati, da sta govorila od gospódskega in kmetiškega stanú, od njunih prijetnost in težav in še več drugzega. Krivček je hotel s tem le Jurju na žilo potipati, Juri pa, ki ni vedil, kam pes taco molí, je vse priterjeval. Po končani božji službi je bil Krivček že spet očetu za petami in tudi Pavlačev gospod se njima pridružijo, bili so danes posebno zgovorni in Juri se ni mogel načuditi gospodovi modrosti. V živem pogovoru pridejo do Ocepkove hiše. Gospod so se ravnali naprej, kar pridejo na prag slepa Polona in mati z Avguštinom, ki je naglo tekkel gospodu roko kuševat.

„No, Avguštin! ali že znaš brati?“ ga prijazno vprašajo Pavlačev gospod.

To je bila voda na materni mlin, ki jim je razvezala vozal na jeziku. Jeli so razlagati očetu, kakó bi gospod Matevž fantu pomagali in kako bi ga Polona s popirjem in s peresi zakladala. Oče so se pa le izgovarjali, ali na zadnje so se vendar le podali; kdo bi se pa tudi štirim ubranil? Skoraj do mraka so se pod hruško pogovarjali, kako bi se obernel vsak krajcar, da bi manj koštalo.

Ko so se bližali vsi svetniki, so naložili mati v opertni koš nekaj masla, moke, kaše in druge ropotije, oče so zadeli koš na pleči in so jo mahnili proti veliki cesti, za njimi je pa capljaj Avguštin, ki je imel od nog do glave vso novo obleko. Krivček, ki že več let ni prijel za šilo, je naredil fantu čevlje zastonj; razun jedi mu niso dali drugzega kot masele žganja na dan.

Mati so po poti marsikak lep nauk dali svojemu sinu, tudi eno sreberno dvojččo so mu stisnili v roke „za posebne potrebe“. Ko so prišli do velike ceste, so se mati ločili in so šli žalostno-veseli nazaj proti domu, oče s sinom pa naprej v šolo.

Pri ti priči mi pride na misel pesem, ki se poje v nekterih krajih po Dolenskem:

Tam notri v španjski deželi
Je en sin svojih staršev bil;
Pa enega samega so imeli,
Pa še tist' je v šolo šel bil.

(Dalje prihodnjič.)

Literarno oznanilo.

Iz raznih slovenskih krajev nam dohajajo pisma, v katerih se nam razodeva vroča želja, da bi jih „slovenski Glasnik“ večkrat v mesecu obiskoval. Da nam ne bo treba vsakemu dopisniku posebej odgovarjati, dajemo s tim na znanje, kakó mislimo v prihodnjem letu njihovim željam ustreči.

„Slovenski Glasnik“ bo izhajal kakor doslej tudi v prihodnjem letu kot lepoznavsko-podučen list. Po zapopadku ostane popolnoma nespremenjen; na svitlo bo pa prihajal namesto enkrat po trikrat v mesecu. Vsaj enkrat v mesecu se bo Glasniku tudi pridevala doklada pod naslovom:

Cvetje iz domačih in tujih logov, ki bo prinašala razne domače literarne izdelke, pa druge klasiške dela v verstnih predstavah. Pervi zvezek bo obsegal slovečo Schillerjevo tragedijo „Marija Stuart“, ki jo je poslovenil naš nevtrudljivi in obče čislani pesnik France Cegnar. Za drugi zvezek smo namenili zbirko narodnih pesem, ki jih prepevajo Jugoslovenci po Kranju, Goratanu in Štajerju, po Istri in po sosednih krajih (t. j. po Hrovaškem, Slavonskem, po isterških otocih itd.) Precej bogata narodnega blaga je že naša zaloga, pa vendar bi jo radi še na vse strani razmnožili in obogatili. Zato se obračamo do vseh južnih Slovenov s serčno prošnjo, da nam pritekó na pomoč s svojimi zbirkami narodskih staric. Poberimo kosce, da konca ne vzamejo! — Veliko narodnega blaga se je že pozgubilo; pa vendar še čaka tu pa tam kaka cvetica iz davnih časov, ki je vredna, da se varno utega in poveže v šopek domačega cvetja. Da pa narodne pesme ne zgubé svoje naravne lepote in jezikoznanske vrednosti, je pred vsim drugim potrebno, da se zapisujejo od besede do besede, od čerke do čerke ravno tako, kakor jih ljudstvo govori ali prepeva. Tako bodo postale zvest obraz domačega govora in neprecenljivi biserji za do-

mače jezikožnanstvo. Pri vsaki narodski starici naj se pa tudi pristavi, kdo jo je zapisal in kje je bila zapisana. — Za tretji zvezek nam je obljubil naš spoštovani pisatelj g. Fr. Erjavec zbirko izvirnih pripovedek. — Toliko se nam je že zdaj potrebno zdelo, častitim gg. naročnikom na znanje dati; več se bo pa zgodilo ob svojem času. Z Bogom. Vredništvo.

Zaluski.

△ Rodovina Załuska sluje jako v zgodbah države in pismenosti poljske. Andrej Krizostom Załuski je bil izversten govornik, škof Varmijski (Ermeland) in za Avgusta II. veliki kancelir. Napisal je tako imenovane zgodopisno-rodovinske pisma (epistolae historico-familiares), ki so prišle (v Braunsbergu 1709—61) na dan, da si niso bile namenjene za natis. V teh pismih nahajamo veliko imenitnih zgodeb iz za vlade kralja Sobieskega. Umerl je ta Załuski l. 1711, rodil se je okoli l. 1650.

Drugi Załuski, jako učen mož, je bil Jožef Andrej, sin vojvoda Ravzkega (Rava), rojen leta 1701. Pervemu je bil sinovec in je osnoval eno izmed največjih knjižnic evropejskih. Izučivši se potovaje po Francozkem, Nemškem, Holandiji in po Laškem mnogoterih nauk, posebno pa zgodovine in bukvopisja, se verne domú in se zapíše v duhovski stan. Berž je bil korar Plocki in veliki državni besednik (referendar). Po smerti kralja Avgusta II. je potegnil s tistimi, ki so bili za Stanislava Leščinskega. Ta ga odpravi zato v Rim do papeža Klemenca III. s poročilom, da je prevzel sedež kraljestva poljskega. Tri leta se je mudil Załuski v Rimu. Ker je pa moral za tega Stanislav Leščinski iz Poljskega pobegniti, zato je prešel tudi Załuski iz Rima in se vpotil na kraljev dvor v Lotaringijo, kjer mu je dajal Leščinski prihodkov na prebitek*). Otožnost po predragi domovini pa mu ne da mira in pokoja, dokler ne zaprosi Avgusta III., da bi mu dovolil spet v premilo domovino priti in ondi do smerti na miru živeti. Dovolí mu to kralj iz serca rad. Załuski se je vernil domu na**) Holandijo, Anglijo, Dansko in na Švedovsko. Doma so ga izbrali potem za škofa Kijevskega. Le-ta Załuski je prebiral in nabiral neizrečeno rad bukke. V dvanajstem letu jih je imel že 4000. Nazadnje pa nakupi za vse svoje premoženje po drugih deželah in po knjižnicah samostanskih domače dežele 230.000 bukev, ki jih je dal l. 1748 v Varšavi v posebno poslopje postaviti, vsakemu za rabo. Leta 1766 se je ustavljal v državnem zboru sila

*) Na Mézni (na Kr.) „in abundantia“; primeri staroslovenski izby tek (reliquiae) iz „izbyti“ (superesse) Matth. 13. 12.

**) über (B. Kr.): pojdem v Zagreb, pa na Karlovec, ne na Novo Mesto. Pis.

terdovratno Rusom, ki so zagovarjali razkolnike. Zato so ga pregnali v Kalugo in ga pustili tam do l. 1773. Umerl je ta slavni mož 9. jan. 1774. Knjižnico je volil narodu poljskemu. Le-ta draga, lepa, obilna knjižnica je bila v Varšavi do l. 1795. Ondaj so jo zapečatili Rusi kakor državno blagó in odpeljali vse bukve v Petrovgrad; veliko se jih je pa pogubilo ravno ta čas. Jožef And. Zaluski si je zaslužil tedaj veliko hvalo svojih rojakov. Velika prijatelja sta si bila s Konarskim, kterega je spodbujal in mu tudi pomágal, da je mogel svoje „volumina legum“ zbrati in na svét dati. Spisi Jožefa Andr. Zaluskega nam kažejo, kako učen je bil ta mož. V Kalugi je napisal na pamet jako važen spis, po imenu „Biblioteka historików, polityków, prawników“ in to v merjeni besedi (Na svetlo dal Muczkowski v Krakovem 1836). Razun več drugih nenatisnjenih spisov tudi „Specimen historiae polon. criticae“ (Natisnj. v Gdanjskem 1733).

Andrej Stanislav Załuski, starejši brat, ga je spremljal po vseh potih, postal v Rimu „dohtar“ in se potem šele poduhovnil z mlajšim bratom vred, ko sta se vernila prvič z Laškega domú. Kralj Avgust II. ga je izvolil na to za škofa Plockega, dasiravno ni imel še let za to, l. 1735 pa za velikega kancelirja. To imenitno službo je opravljal Andrej Stanislav 10 let. Pozneje so ga izbrali za škofa Krakovskega in kancelirja akademijskega. V ti službi je spodbadal mlade rojake jako marljivo k ljubezni in k veselju do vseh lepih, koristnih in potrebnih nauk. Veliko svojo knjižnico je združil z bratovo in mu je hodil tudi v vseh drugih rečéh jako na roke. Sklenil je 16. dec. 1758.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglaša Dav. Terstenjak.)

Kuršanci kruh terejo,

Ravno pod cerkvijo male Nedele, pol ure od Šavnice, je vás Kuršanci. Bližnje vasi so: Volčkovci (Vučkovci), Radoslavci, Godemarci, Sitarovci, Bodislavci, Berkovci, Bolehnečici itd. Vse te imena so prestare, in mi nahajamo v zgodovini starih Slovanov kneze: Radoslav, Vlčko, Vekomir, Godemar, Boleh, knezinja Bolehna itd.

Tudi imé vasi Kuršanci opominja na staro slovensko ime Kurho, kakor se je zval polabskoslovansk knez, in ktero ime so tudi imeli litevski velikaši. — Ali Kurho je tudi bilo ime slovanskega božanstva, in prislovica: „Kuršanci kruh terejo“ še opominja na staroslovenski versk običaj.

Bila je nekđaj pri Kuršancih šega, da so si po žetvi napravljali iz snopja dedeka, in tega so začeli na njivi mlatiti. Zato se je pri

sosedih od njih pravilo: „da kruh terejo“. Vsak je mislil na navadni kruh, in ni vedel, da ta navada ima globljeji temelj.

Hartknoch in Frencl (Hartknoch str. 161, 170. Frencl str. 200.) omenjata božanstva Kurho (Curcho), pred katerim je več en ogenj gorel. Kakor Grunow misli, so stari Prusi Kurha od Polskih Mazurov prijeli. Bodi si, kakor mu drago, naš običaj in ime vasi Kuršanci pričujeta, da je Kurho bil tudi slovansk bog. Kakor iz Hartknocha zvemo, so stari Prusi Kurhovo podobščino po žetvi sterli, „semel in anno collectis frugibus consueverunt confringere*), et pro Deo colere, cui nomen Curcho imposuerunt“.

Bog žetve je solnčni bog, toraj je tudi Kurho bil solnčni bog. To tudi izrazuje njegovo ime. Korenika je krh (karh, kerh, kurh) zerbrenchen, zerbröckeln, sansk.: karš, zerbrenchen. Iz te korenike je po methathezi: kruh, ali kakor Kranjci govorijo: krh, panis, Brot, serbsk: kruh, hleb, pa tudi: Brocken, Bruchstück, Theilchen, krušiti, zerbröckeln.

Kurho je toraj bil krušiči, kerhajoči Bog, bodi si, ker je ljudem kruh kerhal, ali pa, ker je zemljo razkerhal, razkrušil, da je lože kruh rastel. — Njegovo ime se toraj ujema z imenom Karšanas, ktero ima indiški solnčni bog Bala-Rama = Boleh-Rado = Boleslav-Radoslav. Bala pomenja v sanskritu: fortis; v slovenščini smo pozitiv izgubili, ali imamo še komparativ bolje. Iz tega članka se bomo zopet prepričali, kako neskončno važno je vse, kar je narodna povest ali naroden običaj, za slovanskega starinoslovca.

0 Encih.

Rodovine Enc, Ence, Enci — genitiv: Enca, Enceja (primeri slovensko ime: Kosi — v lutomerski fari — v genitivu: Koseja) najdeš v frajhamski, marenberški, staroterški in mozirski okolici tako pogosto, da moraš spoznati: te imena niso slučajno navstale. Pozvedoval sem že blizu dve leti po pomenu tega imena, ali še le v septembru lanskega leta sem našel nekoliko razjasnjenja o tem imenu.

Stari Gande iz fare sv. Lorenca v Stranicah mi je vedel toliko o Encih povedati:

Enc je svetel duh in se prikazuje le po noči. On, kakor škratec, zletí skoz dimnik in prinese svojim ljubejem denarjev. Včasih je viditi, da v podobi metle skoz zrak letí, včasih pa sedi ko mladič na pečinah ves svetel, in tam, kjer je sedel, zlato raste. Kdor mu na Janževo, kedar se kres kuri, usuje polič prosa, temu naverže zaklad tam, kamor je usul prosó. Enci tudi na Florjanovo zakuri na ognjišču tistemu dekletu, ktero ni nikdar burkel v peči pozabilo“. Toliko Gande.

*) Drugi berejo: „confringere“.

Ako sadaj pomen imena etymologični izsledujemo, najdemo, da Enc, Ence, Enci pomenja: svetel. Korenika je sansk. an, spirare, blasen, wehen; iz te korenike je sansk. anala, Feuer (glej Benfey. Griech. Wurzellex. II. 333.) dalje ime slovanskega boga ognja: Anal, Enil, Henil (glej moj spis o božanstvih ognja pri starih Slovanih v Festprogramm marburškega gimnaz. l. 1858.) škandinavsk. ean, solnce prvotno; svetleče, das Glänzende: grški: ἥλιος, enega debela in pomena z besedo γν-οψ, zato Homerovo: χρυσήνιος = goldstralend, goldglänzend (obširniše govori o tem debilu prav temeljito Dr. A. Goebel v Zeitschrift für die österr. Gymn. l. 1858, osmi zvezek str. 626—629). Sem bi tudi postavil sansk. poznamovanje ognja Anačvat (glej Weber, Indische Studien, str. 225. 227.). Ker je vat dalji tvarivni suffix, je deblo Anača, in iz Anača = Anaka dobimo v slovenščini po oslavljenih glasnikih *a v e* in *k v c* — Enečъ, po izpahnjenem glasniku Encb. Enc toraj = Enečъ = Anača = Anaka, svetitelj.

Enc, Ence, Enci je toraj tako mythologično ime, kakor: Perkunik, Perunik, Marot itd. Sem spadajo tudi osebne imena: Aniš, Onič, Heniš, ktere tudi po Pohorju najdeš. Iz te korenike je tudi ime na kranjskem rimskem kamnu ENNA. V družbi tega imena še najdeš slovenske imena: Oppalo, Voltreks, Intionus*) in Rega (glej Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain str. 363.) Rega iz sansk. korenike: randž, splendere, tudi: radž, odkodar: randža = slov. ranga = renga = rega, horvatsk. iz randž — rang — ružen v prvotnem pomenu glühend, ruski po Gilferdingu iz radž — raga, denar po pravem: das Glänzende, raguda, der Regenbogen popravem: splendorem dans. Ime žensko Enna tudi stoji v družbi imen, VOIAP = Voljap, VOLARENVS = Volaren; tudi v obliki: ENINNa, primeri, Milina, — v družbi imen: VOLTREIBVS = Voltreib in TOR.

Že v Novicah sem razložil, da Voltar, Volor pomenja: Auerochs, Voltreb; Opferochs, Voltreks: Ochsenkalb, Voljap pa, bos taurus.

Ena in Rega toraj zaznamujeta ravno to, kar lat. Lucia in nemšk. Berhta, die Glänzende.

*) Rodbine Incko še živijo na Koroškem. Pis.

Slovenski besednik.

△ Iz Dunaja 20. julija. Po zadnjem mojem pismicu se je počelo različnim jezikom našega cesarstva spet daniti. Koga niso ugrele prekrasne, modre in možke besede, ki sta jih govorila učena gg. škofa Strossmayer pa Šaguna v predzadnjem državnem zboru? Zadelata sta v črno piko, v katero sta merila. Berž po tem so derdrali ukazi v Zagreb, v Temišvar, v Levov in v Krakovo z večimi pravicami za hervaški ali serbski, madžarski, romunski, poljski in rusinski jezik. Vsak čas se nadjamo tudi ukaza za česki in slovenski jezik; zakaj pravijo, da je obečal svetli cesar vsem 10 deželnim jezikom večje pravice, ki jih bodo imeli poslej v pisarnicah. V serbski vojvodini in v Banatu je po ukazu pet deželnih jezikov: serbski, madžarski, nemški, romunski pa hervaški. — Poglavitno vodilo vseh ukazov je to, da imajo prebivavci tistih dežel, za katere ti ukazi veljajo, zdaj pravico, svoje pismene prošnje, tožbe itd. sodnijam (po Hervaškem in Slavonskem pa tudi že drugim gosposkam) ne le v nemškem, ampak tudi v kakem deželnem ali narodnem jeziku (svoje kronovine ali svojega okroga) izročati; ustmene prošnje, tožbe itd. morajo sodne pisarnice (po Hervaškem in Slavonskem pa tudi vse druge pisarnice) zapisavati v jeziku tistega, kateri prosi, toži itd. V katerem jeziku je bila pismena prošnja, tožba (ali prva vloga) pisarnici izročena ali ustmeno povedana in v zapisnik zapisana, v unem se mora ljudem tudi odpisovati in soditi. Ljudem se daje tedaj močno na voljo, v katerem jeziku hočejo dobivati odpise in razsodbe. Le v serbski vojvodini in v Banatu morajo biti po nemški (v nemškem jeziku) pisane vse take „vloge“, ki so bile brez podpisa kakega pravnika (po postavi) tudi doslej neveljavne. Rusinski spisi v Galiciji morajo biti z latinico pisani.

V kazenskih rečeh bo zadnja obravnana in razsodba v tistem jeziku, ki ga zna zatoženec in v katerem je bil izpraševan. Da bo ta naredba močno pospešila omiko domačih jezikov in narodov, tega mi ni treba praviti. Škoda, da so zaperli ravno pred to naredbo predstavljavnico državnih postav; zakaj taka naprava je silno potrebna, da se razsnuje uredni (uradni) ali službeni jezik do dobrega; težko in pretežko bo po moji pusti pameti urednikom v narodnem jeziku dobro in ročno delati, ako bodo dobivali postave le v nemškem, ker bo moral po tem takem vsak za-se predstavljati, in ako bi bili vsi s tem izverstnejši jezikoznanci, v imenstvu bi vendar redko kje vkup zadeli; pri vsaki sodnji, v pisarnici vsakega pravnika se bo drugači pisalo, tako, da ne bo moglo biti brez zmot in zmešnjav. To bi pa škodovalo neizrečeno edinosti in omiki narodnih ali deželnih jezikov, pa tudi omiki narodov. Take reči sme pa tudi „Glasnik“ premišljevat. (Slišimo, da se razglaša po novem letu toliko da petina [nemških] postav drugim [nenemškim] narodom). Bratje! južni in severni,

pridružite se tedaj naši pohlevni in ponižni prošnji, da bi razsvetljena vlada državno prestavljavnico spet poterdila. Kdor prosi, ta nosi. Res, da ima Slovenec že pravoznansko in politično imenstvo (terminologijo); kdor je že kaj prestavljal, ta vé, koliko besed je v nji zahman iskal. Kdor se ni učil v šoli državljanskih, kazenskih in drugih postav v narodnem jeziku, uni mora razun imenstva vse sedanje nove postave v narodnem jeziku posebno marljivo prebirati, ako hoče dobro in ročno uredovati.

Iz Celovca. S serčnim veseljem navdajajo vsakega Avstrijana, komur še tli v persih iskra ljubezni za svoj narod in svojo narodnost, cesarski darovi poslednjih dni. Povračajo se deželni jezikom stare pravice, dolgo zaperti viri narodske omike se odpirajo in novo duhovno življenje se zbuja po široki Avstriji. Preimenitne besede: enake dolžnosti, enake bremena, enake pravice za vse Avstrijane, ki jih je govoril v državnem svetovavstvu goreči zavetnik Jugoslovenov, mil. škof J. Strossmayer, so padle na rodovitne tla, kakor so nas prepričale najnovejše naredbe zastran rabe narodskega jezika v vseh nižih in srednjih sodnijskih pisarnicah po Horvaškem, po Ogerskem in Gališkem. Celó najviša sodnija na Dunaju bo pošiljala v Zagreb, v serbsko vojvodino in v Banat, na Madžarsko pa v Galicijo svoje razsodbe poleg nemškega jezika tudi v narodnem ali deželnem. Bog daj, da tudi mi Slovenci in bratje Čehi kmalo deležni postanemo pravic, ki so bile podeljene ostalim Jugoslovenom, Rusinom, Poljakom in Madjarom. Pred vsim drugim pa prosimo, da se visoka vlada skorej usmili naših šol, v katerih se še vedno slaba slaba godí mili materinščini. Le v narodnem jeziku osnovane ljudske šole bodo donašale zaželjenega sadú za cerkev in državo; pa tudi na naših gimnazijih in realnih šolah naj se odloči slovenščini tisto mesto, ki jej gre pred Bogom in pred ljudmi, da ne bo vedno kot nepotrebna pritiklina gimnazijskega nauka hirala in pojemala. — Z današnjim dnem so končale tukajšne gimnazijske in realne šole šolsko leto. Kakor kažejo izdani letopisi, je bila med učenci komaj tretjina rojenih Slovincov. Slovenščina se je predavala na obéh učiliščih v štirih razdelkih, izmed katerih sta bila dva za rojene Slovence in dva za rojene Nemce odločena. Da je bilo v tacih okoliščinah redno napredovanje nemogoča reč, je vsakemu previdno; terdno vendar upamo, da se bo v prihodnjem letu s slovenskim naukom tudi na našem gimnaziju, kolikor bo pripuščalo pičlo število slovenskih učencov, na boljše obrnilo. — Kakor blisk iz jasnega neba, nas je zadel žalostni glas o smrti preljubljenega pisatelja in iskrenega domorodca, Jožefa Šetlika, bivšega učitelja na naši realki. Rajni je bil rojen l. 1833 v Pardubicah na Českem in je umrl 15. julija t. l. v Pragi v 28. letu svoje starosti. Da bi se bil še bolj izobrazil v svojem znanju, je lanskega leta na lastne stroške obiskal in preiskal razne učilišča in obertnijske šole v Parizu in po Belgii, da bi to, kar je dobrega vidil in našel, porabil v korist svoje domovine, ki jo je ljubil iz cele svoje duše. Pisal je mehaniko v českem narečju, pa mu je ni bilo mogoče dokončati. Bil je rajni bistrega uma in blage duše, pa ves vnet za napredek svojega naroda, kateri je zgubil v njem bogato obdarovanega uči-

telja in spretnega pisatelja. Po njem žalujejo njegova učena supruga Božena, rojena Štaňkova, njegov sinček Břetislav in vsi njegovi znanci in prijatelji! Naj mu bo lahka zemljica in mu sveti večna luč! — Ravno te dni so bile v natisu dokončane Kr. Šmidove „Zgodbe sv. pisma“ (stari zakon), poslovenjene poleg Farbmanove izdave; družnikom se bodo vendar šele razposlale s koledarčkom vred. — V Ljubljani je prišla na svetlo nova knjiga v slovenskem jeziku pod nadpisom „Porodoslovje za babice“. Spisal dr. A. Valenta, c. k. profesor teoretično-praktičnega porodoslovja v ljubljanski učilnici. Z 10 tablami. Cele bukve obsegajo 21 tiskanih pol in veljajo 3 gld. nov. dnarja. „Novice“ jih jako hvalijo, ker so skoz in skoz spisane po tirjavah sedanje porodničarske vede in v prav lahko razumljivem jeziku in so ozaljšane s prav ličnimi podobami. Te bukve niso le potrebne vsem babicam, ki se porodničarstva šele učijo, temuč tudi vsem tistim, ki so se ga že izučile in po deželi babičijo, da zvejo, kaj je učenost in kaj so znajdbe najnovejšega časa novega na dan prinesle, in da v škodo človeštvu pa tudi v škodo sebi ne ostanejo starokopitarce“. — Ravno kar je v Mariboru na svetlo prišel nov letnik tiste ljudske knjige, ki je blizo naj bolj razširjena med slovenskim ljudstvom, namreč „Drobtince za l. 1859 in 1860 — XIV. letnik, ki jih je vredil g. M. Stojan. V veliki osmerki terdo vezane veljajo 1 gld. 10 kr. Željno jih pričakujemo tudi v Celovec. — Čast. g. A. Praprotnik, učenik v Ljubljani, nam naznaja: Da bi se moje „Pesmi, cerkvene in druge“ še bolj razširile med slov. mladost, sem jim ceno znižal. Mehko vezane veljajo zdaj le 30 n. kr., lepo vezane za šolske darila pa 40 n. kr.

Horvaško-serbska literatura. G. V. Pacel, c. k. gimn. učitelj, spisuje po nalogi slavnega domorodca „kratko poviest našega jezika od godine 1835 do sada, ogledom na prijašnju poviest jezika v javnom životu“. Da more svoje delo srečno doveršiti, prosi domorodce, da bi mu, komur je znano, odgovorili na sledeče prašanje: „Kojim, čijim i kakvim zakonom posta njemački jezik, miesto hrvatskoga, poslovnim jezikom po občinam, županijam i podžupanijam, narodnim učionam, crkovnim oblastima po Hrvatskoj i Slavonii, po Vojvodini i po Krajini; kako li taljanski u istim strukam po Dalmaciji, svoj Istri i po otocim?“ — Hervaški zabavnik, ki se je letos v dveh iztisih popolnoma razpečal, pride tudi za prihodnje leto na svetlo. Okinčan bo z obrazom preslavnega domorodca in zavetnika slavenske narodnosti g. škofa J. J. Strossmajerja in pa s podobo „ilirskega samostana sv. Jeronima v Rimu“. Naročnina iznaša 1 gld. 20 kr. in se prejema do konca mesca avgusta. — Znani založnik serbskih del g. Drag. Hinc. je spet dal na svetlo novo knjižico pod naslovom „Бисер и драго каменъ на украшенъ дѣтинѣ душе и срца“, ki je namenjena nedolžni otroški mladini. Obsega lepo zbirko krajših basni, povestic in drugih npravopodučnih drobtin in se posebno priporoča za šolske darila otročičem. — G. J. Filipović, učitelj v Požegi, je storil predlog, da bi se v spomin tisučletnice slav. apostelnov, Cirila in Metoda, ki se bo obhajala l. 1863, tudi v hervaški književnosti vpeljala cirilica namesto lati-

nice; vsaj je že zdaj, kakor pravi, serbska in hervaška književnost ena in tajista, samo različna po pismenih.

Česko-slovenska literatura. Česka literatura lepo napreduje; posebno veselo se razmnožuje in doveršuje njih žurnalistika. Pred vsem drugim je treba omeniti „obecnih listov“, ki izhajajo zdaj v zalogi znane Kobrove knjigarnice v veliki, prav krasni obliki. Tudi obseg prvih dveh listov je jako različen in zanimiv n. pr. „Jak přispívá kdo ku vzdělanosti svých národovců?“ — „Dokonalosti jazyka“ — „Česká šlechta“ — „Karel z Žerotína“ z obrazom -- „Červený korál“, — „Pravda první podmínka vzdělání a blaha lidského“ — „Zrak aneb vidění“ — „Den 23. máje 1818 v Praze“ — „Člověk a příroda“ — „Pivo“ in še mnoge druge reči. — Tudi „Poutník od Otavy“ se je po obliki in po obsegu prerodil. Njegova oblika je prav čedna in tudi njegov zapopadek jako zanimiv, p. povest „Pisek a „Tabor“ — „Čtyři studenti“ — „Něco z lučby rolnické“ in mnogo dopisov in različnih narodskih drobtin. — Tudi nov političen časopis bo kmalo začel izhajati. Ime mu bo „Čas“, vredoval ga bo dr. Krasa.

V česko-slovenskem narečju je prišla na svetlo že unkrat omenjena slovnica pod naslovom „Grammatik der slovakischen Sprache“ von J. K. Viktorin. Veljá pa 1. gld. 50 kr. Sploh si ogerski Slovenci zelo prizadevajo, da bi svojo književnost obogatili in čedalje več rojakov za narodno reč zbudili. Mnogo si prizadeva tudi novi „Sokol“, ki izhaja v československem podnarečju. Da naše Slovence nekoliko soznanimo s tim slovenskim narečjem, naj stojí tu iz „Sokola“ narodna pesem, ki se prepeva pri preskakovanju ognja o kresu v Luptovem:

Horí oheň horí na tej čiernej zemi,
Žeby nám svietilo slniečko na nebi.
Sviet že nám slniečko, bude dníček biely;
Sviet božie slovičko, žeby bou veselý. —
To božie slniečko po nebi si chodí,
Po chmárach, po vodách, po mori sa brodí.
To božie slniečko po nebi si kráča,
Po horách, po dólach všade sa zatača. —
To božie slniečko po nebi si behá,
To slovenskô plemä všade sa rozlieha.
Slniečko na nebi ak svieti tak svieti,
A na naše plemä mrak a klatba letí.
Ide slnce neбом od kraja do kraja,
Akoby si videu víťaza šuhaja. —
To božie slniečko vše vyššie putuje,
Všetky božie dvory mocne zjasonuje.
Keď' slniečko vynde na vrch zlatej hory,
Zradujú sa, Bože! všetky tvoje tvory —
Keď slniečko vynde na vrch hory zlatej,
Veselo zasvieti do krajny zakliatej —

Do krajny zakliatej, na tie naše rody,
Dajže Bože slnka a dobrej pohody.

Ruska literatura. Iz zanimivega dopisa v „Pražskih novinah“ iz Petrograda povzamemo sledeče naznanilo o novih ruskih delih: Med spisi, ki so v poslednji dobi prišli na svitlo, so naj imenitniši: 1. Objasnenje zgodovine slovanskega jezika in literature v 9. in 10. stoletju od Kalajdoviča; 2. „Doba bolgarskega cara Simeona“ od Palauzova; 3. Avstrija leta 1848“; 4. „Rumunska zemlja v historiško-politiškem ogledu“; 5. „Serbska zgodovina“; 6. „Bosna, Hercegovina in stara Srbija“ od Hilferdinga; 7. Listi o historii Serbov in Bolgarov“ od Hilferdinga; 8. „O uplivu krščanstva na slovanski jezik“ od Buslajeva; 9. „Zbrane dela“ Denisa Davidova, Podolinskega, Senkovskega itd.; 10. „Romani in novele“ Grigoroviča, Krestovskega itd.; 11. „Zapiski“ Deržavina; 12. „Narodne pesme“ Jakušina. — Znani ruski časopis, „Besěda“ sopet izhaja. — Združilo se je več učenih pisateljev, da bodo izdali velik enciklopediški slovník, ker vse prejšnje enake dela ne zadostujejo več. Na čelu vredništva stoji Krajevski. — Kakor se delajo v Petrogradu priprave za izdajo nove „enciklopedije“, združilo se je tudi v Varšavi več polskih pisateljev, da bi na svetlo spravili „slovník polskega jezika“, ki bo zložen po tirjavah zdanjega stanja in razvitka polske literature. Novi slovník ima obsegati vse vede in ustanoviti imenstvo prirodnih znanosti.

* „Naučny listy“ pripovedujejo, da pripelje vsakega leta ob binkoštnih praznikih nek mož celo trumo osem do dvanajstletnih fantičev na Dunaj, da jih spravi tam v poduk k različnim mojstrom. Spominja vredna pa je okoljščina, da razpostavi ta mož svoje bele sužnje navadno na javnem tergu, kjer jih morejo mojstri in mojstrovke ogledati ter si naj brihtniše kot učence izbrati. Tak ubog fantalin, ki navadno nemškega jezika še po glasu komej pozná, se žalostnega serca še enkrat ozre na svoje pajdaše, solza se mu zaleskeče v očesu, in kmalo zgine njihovim očém, ves otožen stopaje za dobrim ali zlim novim gospodarjem in mojstrom.

Imenik častitih g. g. naročnikov: 255. K. Kandut, stoln. kpl. v Celovcu; 256. J. Baštian, šolski vodja v Terstu; 257. Fr. Rebec, šestošolec v Terstu; 258. Dr. M. Wrečko, c. k. gimn. prof. v Pešti; 259. Gj. Kranjčič, c. k. kot. aktuar v št. Ivanu; 260. Dr. F. Suppee, c. k. advok. na Reki; 261. J. Lakonik, šestošolec v Celovcu; 262. J. Kovač, učenik v Lipalji vasi; 263. Ivan Zorc, kpl. v Železnikah; 264. A. Praprotnik, učitelj mestne šole v Ljubljani; 265. Dr. Ljuboslav Simandl v Radolci; 266. P. M. Mlinar, javn. gimn. učitelj v Sinju; 267. Slavna Čitavnica v Zagrebu; 268. J. Gabriencič, bgsi. v Gorici; 269. A. Guzaj, kpl. v Pulzgavi; 270. K. Simandl, kpl. v Pliberku; 271. A. Reic, dek. v Vidmu; 272. Fr. Grivec, kpl. v Studencu; 273. Fr. Sparl, kpl. v Pöllanbergu; 274. J. Krušič, gimn. učitelj verozakona v Celju; 375. B. Vovk, gimn. vodja v Novem mestu; 276. J. Bevk, duh. oskerbnik na Križni gori; 277. J. Kovačič, kpl. v Apačah; 278. O. L. Bilc, francišk. na Reki; 279. A. Juh, kpl. v Štiaku; 280. F. Vodopivec, realn. učitelj v Gorici; 281. J. Mazek, kpl. v Kastvi; 282. M. Verne, stolni prošt v Terstu; 283. Fr. Miklošič, c. k. prof. na Dunaju; 287. M. Cigale, c. k. minist. koncipist na Dunaju; 284. M. Stojan, dek. v Braslovčah. (Dalje.)

Popravek. V zadnjem listu str. 25 v 12 beri odpévamo (prim. popévati) namesto: odpovemo.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.